

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Votkaturistit Vieraas maailmas”

Erilaiset tuotantomallit Lappeenrannan Linnoituksen kesäteatterissa

Minna Mänttari

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (240 op)

05/2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Minna Mänttari	Sivumäärä 40
Työn nimi ”Votkaturistit Vieraas maailmas” – erilaiset tuotantomallit Lappeenrannan Linnoituksen kesäteatterissa	
Ohjaava opettaja Juha Iso-Aho	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja	
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Lappeenrannan Linnoituksen kesäteatterissa viime vuosina käytössä olleita ja olevia tuotantomalleja ja selvittää, mikä niistä soveltuisi parhaiten tuotantomalliksi kyseiseen kesäteatteriin. Tuotantomallit oli jaettu kolmeen eri kategoriaan: harrastajateatteri, puoliammattilaisteatteri sekä ammattiteatteri.</p> <p>Opinnäytetyössä haettiin vastauksia siihen, miten erilaiset tuotantomallit eroavat toisistaan, mitä yhteistä niillä on ja voiko niiden ominaisuuksia yhdistää yhdeksi toimivaksi tuotantomalliksi. Työssä käsiteltiin myös tuottajan merkitystä kesäteatterituotannossa ja tutkittiin, eroavatko tuottajan työnkuvat merkittävästi toisistaan eri tuotantomallien välillä.</p> <p>Primaariaineistona opinnäytetyössä käytettiin paikallisten teatterintekijöiden haastatteluita, siten että jokaista tuotantomallia edusti yksi tai useampi haastateltava. Haastattelujen lisäksi työssä käytettiin hyödyksi arkistomateriaaleja, lehtiartikkeleita, alan kirjallisuutta sekä tekijän omia kokemuksia teatterin tuottamisesta Lappeenrannassa.</p> <p>Opinnäytetyön tuloksena on kahden näyttämön malli, jossa Linnoituksen kesäteatterin rinnalle perustetaan toinen kesäteatterinäyttämö Rakuunamäelle harrastajateatteriilaisten käyttöön. Linnoituksen ja Rakuunamäen näyttämöitä hallinnoi yhteinen yhdistys, jonka toimintaa Lappeenrannan kaupunki tukee.</p>	
Asiasanat kesäteatterit, teatteri, tuottaja, tuottaminen, ammattiteatterit, harrastajateatterit	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Name of the Degree Programme

ABSTRACT

Author Minna Mänttari	Number of Pages 40
Title "Vodka Tourists in a Strange Land" – different methods of producing theatre in Lappeenranta Fortress Open-air Theatre	
Supervisor Juha Iso-Aho	
Subscriber and/or Mentor	
Abstract <p>The meaning of this scholarly thesis was to survey the methods of producing theatre in Lappeenranta Fortress Open-air Theatre in recent years and find out which one of them would be the most suitable method for the particular theatre. Producing methods were categorized in three different types: amateur theatre method, semi-professional theatre method and professional theatre method.</p> <p>This thesis sought answers to how the different production methods differ in and what they are common and can they combine their properties into a single functional method of production. The thesis also discussed the importance of open-air theater producer and studied, do the producer's job profiles differ significantly between the methods of production.</p> <p>The primary material of thesis consists primarily the interviews of local theater makers, so that every production method was represented by one or more of the interviewee. The interviews were used in addition to the benefit of archival materials, newspaper articles, literature and the author's own experiences as a theatre producer in Lappeenranta.</p> <p>Result of this thesis is a two-stage model, where there are two open-air stages in Lappeenranta: one in the Fortress and another in Rakuunamäki, which is in amateur theater use. Fortress and Rakuunamäki stages are managed by a joint association, whose activities are supported by the city of Lappeenranta.</p>	
Keywords summer theatre, theatre, producer, producing, professional theatre, amateur theatre	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 LINNOITUKSEN KESÄTEATTERIN LYHYT OPPIMÄÄRÄ	7
3 ERILAISIA TUOTANTOMALLEJA LINNOITUKSEN KESÄTEATTERISSA	10
3.1 Harrastajateatterin tuotantomalli	10
3.1.1 ”Tiimiläinen suurella sydämellä”	11
3.1.2 ”Lehmusten ja lastenteatterin puolustaja”	12
3.2 Puoliammattilaisteatterin tuotantomalli	14
3.2.1 ”Intohimoinen tienraivaaja vesisateessa”	16
3.3 Ammattiteatterin malli	18
3.3.1 ”Läänintaitelija perustusten valajana”	19
4 TUOTTAJAN MERKITYKSESTÄ KESÄTEATTERISSA	21
4.1 Tuottajana harrastajateatterissa	23
4.2 Tuottajana puoliammattilaisteatterissa	24
4.3 Tuottajana ammattiteatterissa	25
5 TOIMIVINTA MALLIA HAKEMASSA – MONTA HYVÄÄ VAIHTOEHTOA?	26
5.1 Harrastajateatteri – yhteisöllisyys voimavarana?	27
5.2 Puoliammatillisuus – tosissaan mutta sydämellä?	29
5.3 Ammatillisuus – matkailuvaltti ja katsojalukujen kasvattaja?	31
5.4 ”Valitse näistä nyt sitten”	32
6 KAHDEN NÄYTTÄMÖN MALLI	35
6.1 Rakuunamäki teatterikäyttöön	36
6.2 Yhdistysvetoinen toimintamalli	36
6.3 Teoriasta tekoihin: voisiko tällainen malli toteutua Lappeenrannassa?	38
LÄHTEET	39

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöni päähenkilöllä, Lappeenrannan Linnoituksen kesäteatterilla on ollut iso merkitys oman elämänpolkuni kannalta, niin työ- kuin yksityiselämässäkin. Alle parikymppisenä harrastajanäyttelijänä olen sen näyttämöllä ottanut ensiaskelitani ulkoilmateatterin kiehtovassa maailmassa. Vallien välistä olen löytänyt parhaat ystäväni, jotka jakavat kanssani saman intohimon ja palavan halun tehdä teatteria, olosuhteista riippumatta.

Kesäteatteri on tarjonnut minulle myös työpaikan, ensin tuottajana Lappeenrannan Kesäteatteriyhdistys KESY ry:n tuotannoissa vuosina 2003 - 2006 ja tammikuusta 2009 alkaen Lappeenrannan kaupunginteatterin palveluksessa. Ammatillisessa mielessä olen tehnyt asioita ikään kuin väärinpäin: työskennellyt ensin tuottajana ja vasta sitten kouluttautunut alalle. Opinnäytetyöni myötä palaan ikään kuin rikospaikalle, josta kaikki alkoi. Ympyrä sulkeutuu.

Lappeenrannan Linnoituksen kesäteatteri on kuusikymmenvuotisen olemassaolonsa aikana nähnyt yhtä ja toista. Vallien välissä keskellä kauneinta Lappeenrantaa ovat kesäteatteritaidetta tehneet niin ammattiteatterilaiset kuin harrastajaryhmätkin, kuin myös näiden ryhmien välimaastoon asettuvat tekijät. Hiljattain on Linnoituksen kesäteatterin historiassa kääntynyt jälleen uusi lehti, kun pitkään suunnitelmissa olleet kesäteatteritilojen remontti ja katetun katsomon rakentaminen vihdoinkin toteutuivat. Noin puoli miljoonaa euroa maksanut saneeraus valmistui kesäkuussa 2009 ja uusien tilojen myötä myös esitysten tuotantovastuu annettiin Lappeenrannan kaupunginteatterille.

Kokeneena teatterintekijänä ja eräänlaisena kulttuurin moniottelijana isot muutokset lappeenrantalaisella kesäteatterikentällä ovat herättäneet minussa liudan kysymyksiä ja halun kyseenalaistaa tehtyjä päätöksiä. Olen huomannut myös närkästyväni siitä, kuinka julkisessa keskustelussa lähes kaikki Linnoituksessa viime vuosina toimineet teatteriryhmät on niputettu harrastaja-nimikkeen alle, jota on tässä yhteydessä käytetty synonyyminä vähäpätöiselle ja alempiarvoiselle teatteripuuhaelulle. Haluan tuoda esille sen tosiasian, että Linnoituksessa on vuosien varrella työskennellyt myös runsas joukko teatterialan ammattilaisia ja puoliammattilaisia jotka ovat tavoitteelli-

sesti, sitkeästi ja kunnianhimoisesti pitäneet yllä lappeenrantalaista kesäteatteriperinnettä, saamatta osakseen juurikaan arvostusta kaupungin päättäjien taholta.

Toiminnallisen opinnäytetyöni tarkoituksena on kartoittaa Linnoituksen kesäteatterissa viime vuosina käytössä olleita ja olevia tuotantomalleja ja selvittää, mikä tai mitkä niistä soveltuisivat parhaiten pitkän tähtäimen tuotantomalleiksi kyseiseen kesäteatteriin. Opinnäytetyössäni haen vastauksia siihen, miten erilaiset tuotantomallit eroavat toisistaan, mitä yhteistä niillä on ja voiko niiden ominaisuuksia yhdistää yhdeksi toimivaksi tuotantomalliksi. Sivuan työssäni myös tuottajan merkitystä kesäteatteri-tuotannossa. Tutkin, eroavatko tuottajan työnkuvat merkittävästi toisistaan eri tuotantomallien välillä.

Tuotantomallit olen jakanut kolmeen eri kategoriaan: harrastajateatteri, puoliammattilaisteatteri jota myös sekateatteriksi kutsutaan sekä ammattiteatteri. Jokaista tuotantomallia edustaa yksi tai useampi haastateltava: henkilö joka on joko toiminut tuotantollisissa tehtävissä kyseistä mallia edustavassa organisaatiossa tai on muulla tavoin perehtynyt sen toimintaan. Haastattelujen lisäksi olen kerännyt materiaalia työhöni eri organisaatioiden arkistoista mm. lehtileikkeiden ja kokouspöytäkirjojen muodossa sekä alan jokseenkin niukasta kirjallisuudesta, hyödyntäen runsaasti myös omaa historiaani ja kokemustani teatterintekijänä Lappeenrannassa.

Harrastajateatterin tuotantomallia ovat Linnoituksen kesäteatterissa harjoittaneet mm. Lappeenrannan Seudun Työnhakijoiden Yhdistyksen Teatteri Tiimi sekä Teatteri Kriisiryhmä, joita opinnäytetyössäni edustavat Marja Pylkkö ja Maria Fomin. Puoliammattilaisteatterin mallia edustaa Lappeenrannan Kesäteatteriyhdistys KESY ry:n Leila Väisänen ja ammattiteatteria Lappeenrannan kaupunginteatterin kesäteatterituotantoa käynnistämässä ollut Minna Pirilä-Martti. Olen pyytänyt haastateltavia erittelemään edustamiensa tuotantomallien hyviä ja huonoja puolia sekä kertomaan oman mielipiteensä toimivimmasta mallista tai malleista Linnoituksen kesäteatterissa. Kaiken tämän materiaalin pohjalta olen rakentanut omat ehdotukseni mielestäni parhaaksi tuotantomalliksi Lappeenrannan Linnoituksen kesäteatterissa.

2 LINNOITUKSEN KESÄTEATTERIN LYHYT OPPIMÄÄRÄ

Lappeenrannan Linnoituksen kesäteatteri sijaitsee todellisella paraatipaikalla Lappeenrannan Linnoituksessa, lähes kaupungin ydinkeskustassa ja sataman välittömässä läheisyydessä. Kesäteatterin tontti ja kiinteistöt ovat Lappeenrannan kaupungin omistuksessa ja niitä hallinnoi Lappeenrannan kaupungin kulttuuritoimi. Kesäteatteri on muuttanut fyysistä olomuotoaan useastikin, muun muassa tulipalon seurauksena 1960-luvulla, jolloin näyttämö ja katsomo jouduttiin rakentamaan kokonaan uudestaan. Samalla paikalla se on sijainnut jo kesästä 1949, jolloin kesäteatteri rakennettiin Lappeenrannan kaupungin 300-vuotisjuhlan kunniaksi. Samana vuonna perustettiin myös Lappeenrannan kaupunginteatteri joka vastasi alusta saakka esitysten tuottamisesta Linnoituksen kesäteatteriin (Kurri 2009).

Kesäteatterin lähihistorian ensimmäinen merkittävä käänne tapahtui vuonna 1982, jolloin Lappeenrannan kaupunginteatteri luopui pitkäaikaisesta kesäteatteritoiminnastaan. Tuohon asti kesäteatteriesitykset olivat olleet kiinteä osa kaupunginteatterin omaa ohjelmistoa ja henkilökunnan lomat oli pidetty syksyllä, elo-syyskuussa. Päätökseen vaikutti vahvasti uuden, entisen elokuvateatteri Jukolan tiloihin saneeratun teatterirakennuksen käyttöönotto. Uusi teatteritalo haluttiin hyödyntää maksimaalisesti ja kesäteatteritoiminnan jatkaminen olisi merkinnyt teatteritalon seisottamista tyhjillään kesken syksyn parhaimman näytäntökauden, henkilökunnan vuosilomien takia (Lappeenrannan kaupunginteatterin arkisto 2009).

Kesäteatterin otti kaupunginteatterin pyynnöstä haltuunsa Lappeenrannan Teatterikerho ry, joka teatteriravintolan pyörittämisen ohella harjoitti myös esitystoimintaa kaupunginteatterin näyttämöllä teatterin henkilökunnan vapaapäivinä. Yhdistys tuotti kesäteatteriin lähinnä kotimaisia klassikkonäytelmiä kuten *Pikku Pietarin piha* (1986), *Anu ja Mikko* (1987), *Jeppe Niilonpoika* (1988) ja *Laulu tulipunaisesta kukasta* (1990 ja 1991). Merkillepantavaa oli myös paikallisten kirjailijoiden tekstien tuominen näyttämölle: Linnoituksessa nähtiin mm. Aimo Vuorisen *Hirvikeikka* ja Heikki Hietamiehen *Ratsaille rakuunat*.

Teatterikerho käytti tuotannoissaan ammattiohjaajia sekä runsaasti ammattinäyttelijöitä. Kesäteatteritoimintaa varten oli palkattu myös oma toiminnanjohtaja joka vasta-

si tuotannollisista tehtävistä. Parhaimpana toimintavuotenaan 1986 yhdistys rikkoi kesänäytelmällään 17 000:en katsojan rajapyykin. Yleisömenestyksestä huolimatta yhdistys ajautui kuitenkin taloudellisiin vaikeuksiin. Lopullisen kuoliniskun toiminnalle Linnoituksessa antoi vuoden 1991 sateinen kesä sekä Lappeenrannan kaupungin päätös olla myöntämättä avustusta yhdistykselle kesäteatteritoiminnasta kertyneiden velkojen maksuun (Lappeenrannan teatterikerho ry:n arkisto 2008).

Teatterikerhon luovuttua toiminnasta oli Linnoituksen näyttämö vähällä jäädä tyhjilleen. Apuun hälytettiin Lappeenrannan kaupunginteatteri, joka ottikin toiminnan haltuunsa kahtena seuraavana kesänä. Talon omia näyttelijöitä ei edelleenkään voitu tuotannoissa käyttää, siispä turvauduttiin ulkopuoliseen apuun. Kesällä 1992 Linnoituksessa esitettiin komedia *Figaron häät*, joka tuotettiin yhteistyössä Teatterikorkeakoulun kanssa. Näytelmän rooleissa nähtiin seitsemän silloista teatteriopiskelijaa, joukossa myös tämän päivän niminäyttelijöitä kuten Petteri Summanen, Tiina Lymi ja Jaakko Saariluoma. Seuraavana kesänä työryhmän kokoa supistettiin entisestään kun Veikko Huovisen *Lampaansyöjät* toteutettiin kahden ammattinäyttelijän ja kolmen harrastajan voimin. Kumpikaan tuotannoista ei ollut varsinainen kassamagneetti: sateisen kesäsään kiusaama *Lampaansyöjät* ylitti nipin napin 5000 katsojan rajapyykin. Kaupunginteatterin henkilökunta näki kesäteatteritoiminnan lähinnä ylimääräisenä rasitteena ja menoeränä laman aiheuttamassa tiukassa taloustilanteessa, eikä sillä ollut enää halukkuutta jatkaa toimintaa (Lappeenrannan kaupunginteatterin arkisto 2009).

1990-luvun puolivälissä Linnoituksen kesäteatterissa nähtiin hyvinkin monenlaisia ryhmiä ja esityksiä. Eteläkarjalaisten Nuorisoseurojen liiton tuottamat *Silkkikivi* (1994) ja *Tukkijoella* (1995) sekä Consulart Oy:n *Rakas Lotta* (1996) edustivat perinteisempää kesäteatteria kun taas Teatteri Miksein humoristiset kauhumusikaalit *Attack of The Giant Strawberries* osat I ja II (1993 ja 1995) puraisivat hieman toisenlaiseen yleisöpohjaan. Vuonna 1997 tehtiin Linnoituksessa kotimaista teatterihistoriaa: kesäteatterissa nähtiin Suomen ensimmäisen ammattijohtoisen työttömien teatterin, Tyhjän Tilan Teatterin oma kantaesitys *Kun on lusikalla annettu*.

Loppuvuodesta 1997 alkoi kaipuu ammattimaisempaa kesäteatteria kohtaan nostaa päätään Lappeenrannassa. Joukko paikallisia teatterin ammattilaisia ja kokeneita

harrastajia perusti Lappeenrannan Kesäteatteriyhdistys ry:n, jonka toiminnan tarkoituksena oli harjoittaa omaperäistä ja korkeatasoista kesäteatteritoimintaa Lappeenrannassa. Ensimmäisenä tuotantonaan kesällä 1998 yhdistys kantaesitti kotimaisen musiikkimurhamysteerin *Mustasukkaisuutta*, jossa oli ammattiohjaajan ja lavastajan lisäksi mukana myös neljä ammattinäyttelijää sekä viisi muusikkoa. Myöhemmin KESYksi nimensä lyhentänyt yhdistys tuotti kesäteatteria Linnoituksessa kesään 2006 saakka, tuotantojen kerätessä parhaimpana kesänä 10 000 katsojaa Linnoituksen valleille. Yhdistyksen kesäohjelmisto koostui pääasiassa kotimaisista klassikoista, kuten *Seitsemän veljestä*, *Tulitikkuja lainaamassa*, *Niskavuoren nuori emäntä* ja *Vaimoke* (Teatteriyhdistys KESY ry arkisto 2008).

Linnoituksessa toimi KESYn kanssa samanaikaisesti myös muita teatteriryhmiä, parhaimmillaan kesäteatterin lavalla nähtiin yhtenä kesänä kolme eri esitystä. Kesäkausi jaettiin Tyhjän Tilan Teatterin kanssa vuoteen 2001 saakka, ja samana kesänä estradille asteli uusi harrastajaryhmä PääOsaajat ry, jonka toimintakausi jäi kuitenkin vain kahden kesän mittaiseksi. Kesällä 2003 tilan jakoi KESYn kanssa Lappeenrannan Teatterikerho, joka uskaltautui jälleen kesäteatterituotannon pariin, tällä kertaa lastenteatterin ja *Vaahteramäen Eemelin* merkeissä. Lastenteatterin ja ”aikuisten” teatterin yhdistelmä osoittautui toimivaksi, ja yhteistyötä jatkettiin myös seuraavana kesänä. Kesällä 2006 kesäteatterin lastenteatteriperinnettä jatkoi Taidekoulu Estradi näytelmällä *Lumikki*. KESYn luovuttua kesäteatteritoiminnasta kauden 2006 jälkeen Linnoituksen näyttämöllä vuorottelivat Teatteri Tiimi (entinen Tyhjän Tilan Teatteri) sekä lastenteatteriin erikoistunut Teatteri Kriisiryhmä.

Loppuvuodesta 2007 julkistettiin ilouutinen lappeenrantalaisille kesäteatterinystävälle; vuosikymmeniä odotettu kesäteatterin remontti ja katsomon kattaminen toteutuisivat vihdoinkin kesään 2009 mennessä. Lähes samoihin aikoihin alkoivat huhut kiertää kesäteatteritoiminnan mahdollisesta siirtymisestä Lappeenrannan kaupunginteatterille (Pullinen 2007). Huhu osoittautui tosiasiaksi ja lopullisesti päätös sinetöintiin kaupunginhallituksessa marraskuussa 2008. ”Uusi aika” Linnoituksen kesäteatterissa aloitettiin kesällä 2009 Aimo Vuorisen komediaklassikolla *Votkaturistit*. Markku Toikan ja Jaana Saarisen tähdittämä esitys osoittautui sekä yleisö- että arvostelumenestykseksi ja keräsi 16 660 katsojaa. Näytelmän esitykset jatkuvat myös kesällä 2010.

3 ERILAISIA TUOTANTOMALLEJA LINNOITUKSEN KESÄTEATTERISSA

Suomi on aktiivinen teatterimaa niin tekijöissä kuin katsojissakin mitattuna. Ammatti- ja harrastajateattereita on Suomessa noin 500 kpl ja niiden yhteenlaskettu vuosittainen esityskertojen määrä noin 30 000. Katsojia esityksissä käy vuosittain noin 4,7 miljoonaa, joista kesäteatteriyleisön osuus sekä ammatti- että harrastajateattereissa on noin 800 000 katsojaa (Teatterin tiedotuskeskus 2008).

Kesäteatteri on hyvin vahvasti suomalainen kansanhuvi. Ei niin pientä kylää tai taajamaa, etteikö siellä olisi omaa kesäteatteria, jopa useampaa. Tunnetuimpia ovat suurten kaupunkien ammattijohtoiset kesäteatterit kuten Tampereen Pyynikin kesäteatteri, Turun Samppalinna sekä Helsingin Suomenlinnan kesäteatteri. Suurinta osaa kotimaisista kesäteattereista pyöritetään kuitenkin harrastajavoimin.

3.1 Harrastajateatterin tuotantomalli

Harrastajateatterin tuotantomallissa joko kaikki tai ainakin suurin osa työryhmän jäsenistä on mukana talkoolaisina, eivät siis palkattuina työntekijöinä. Useimmiten heillä ei myöskään ole teatterialan ammatillista koulutusta. Useat harrastajateatteriryhmät käyttävät kuitenkin ammattiohjaajaa ja joskus jopa ammattituottajaa, näin on toimittu myös Linnoituksen kesäteatterissa.

Harrastajateatterissa pääpaino on yhteisöllisyydessä, ryhmän sisäisessä toimivuudessa. On tärkeää että osallistujilla itsellään on kivaa ja että he saavat onnistumisen elämyksiä. Toiminta on yleensä myös hyvin päämäärätietoista. Vaikka harjoitusprosessi itsessään on tärkeä, tähtää kaikki toiminta kuitenkin onnistuneeseen lopputuotteen eli hyvään teatteriesitykseen, joka täyttää paitsi tekijöidensä taiteelliset vaatimukset, myös sille asetetut katsojatavoitteet.

Pääsylipputulot ovat harrastajateatterissa suurin tulonlähde, iso merkitys on myös avustuksilla ja mahdollisilla sponsorituloilla. Palkanmaksukulut ovat yleensä teatteri- tuotannoissa suurin menoerä. Harrastajateatterissa nämä kulut jäävät yleensä pieniksi tai niitä ei ole lainkaan, mikä mahdollistaa tuotantojen tekemisen suhteellisen

pienellä budjetilla ja näin ollen myös pienellä riskillä. Linnoituksen kesäteatterissa toimineilla ryhmillä sääolosuhteiden aiheuttama ylimääräinen riski on tosin ollut alati läsnä, koska katettu katsomo saatiin vasta kesäksi 2009, jolloin toiminta oli jo siirtynyt kaupunginteatterin alaisuuteen. Sateiset kesät ovat verottaneet katsojamääriä ja johdaneet pahimmassa tapauksessa myös esitysten perumiseen.

3.1.1 ”Tiimiläinen suurella sydämellä”

Marja Pylkkö on Lappeenrannan Seudun Työnhakijat ry:n (entinen Etelä-Karjalan Työttömät ry) sihteeri ja taloudenhoitaja sekä yhdistyksen ylläpitämän Teatteri Tiimin (entinen Tyhjän Tilan Teatteri) aktiivijäsen ja harrastajanäyttelijä. Teatteri perustettiin vuonna 1996, tarkoituksenaan tarjota työttömille kuntouttavaa toimintaa sekä esiintymiskoulutusta avuksi mm. työnhakuun. Vuonna 1997 toiminta laajeni kesäteatterin puolelle, jatkuen siellä muutamia väli vuosia lukuun ottamatta kesään 2008 saakka. (Pylkkö 2009).

Pylkkö toimi paitsi tuottajana myös näyttelijänä Tiimin kesäteatterinäytelmissä *Simpauttaja* sekä *Vieraas maailmas* kesinä 2007 ja 2008. Kaksoisroolin hän koki rankaksi mutta myös erittäin palkitsevaksi. Merkittävänä apuvoimana hän mainitsee ohjaaja Maria Fominin, jonka vankka kokemus teatterityöstä auttoi tuottajana melko kokemattonta Pylkköä suoriutumaan tehtävästään.

Harrastajateatterin parhaimmiksi puoliksi Pylkkö mainitsee yhteisöllisyyden. Porukan tuki auttaa hankalissakin tilanteissa, yksin ei tarvitse jäädä. Kyseessä on nimensä mukaisesti tiimi, jossa jokainen kantaa vastuun paitsi omasta tontistaan, myös kokonaisuudesta. Työtä tehdään suurella sydämellä. Kesäteatterin vanhat tilatkin saavat kiitosta kauniista miljööstä ja siitä että näyttämö on ollut malliltaan sellainen, johon on ollut helppo tehdä esityksiä. Se, että kaupunki on antanut tilat ilmaiseksi ryhmien käyttöön, on myös suuri ilonaihe. Vastaavasti Pylkkö antaa pyyhkeitä etenkin sosiaalitulojen luvattoman huonosta kunnosta. Myös nuorison läsnäolo kesäteatterilla etenkin viikonloppuöisin on koettu häiritseväksi, roskaaminen ja paikkojen rikkominen on ollut siinä määrin runsasta että yövartioinnin järjestäminen on ollut välttämätöntä (Pylkkö 2009).

Uutinen kesäteatterituotannon siirtymisestä kaupunginteatterille otettiin Tiimissä vastaan ristiriitaisin tuntein. Ensimmäinen ajatus oli Pylkön mukaan se, ettei harrastajia katsota sen arvoiseksi, että he voisivat tuottaa teatteria uusituissa tiloissa. Kesäteatterilla on myös ollut suuri merkitys yhdistyksen taloudelle, joten tuotannon poisjäämisestä tulee syntymään iso lovi yhdistyksen budjettiin. Sekä *Simpauttaja* että *Vieraas maailmas* keräsivät kumpikin noin 3000 katsojaa, mikä oli Pylkön mukaan oikein hyvä tulos. Toisaalta Linnoitukseen on aikaisemminkin mahtunut useampien ryhmien esityksiä samalle kesälle, joten tuskin se olisi mahdotonta tulevaisuudessakaan. Pylkkö uskoo, että useammallekin näytelmälle riittäisi katsojia jos esitykset olisivat tarpeeksi erilaisia.

Ihanteellinen tuotantomalli kesäteatterissa olisi Pylkön mielestä yhdistysvetoinen harrastaja- tai puoliammattiteatterin malli. Lappeenrannassa ja lähialueilla on runsaasti kesäteatterista kiinnostuneita harrastajia, joilla tulisi olla mahdollisuus päästä sitä tekemään. Ammattiteatterin mallia Pylkkö kritisoi juuri siitä syystä, ettei se tarjoa tarpeeksi monelle harrastajalle mahdollisuutta päästä toimintaan mukaan. Näyttelemisen lisäksi kiinnostuneita kyllä löytyisi mm. lavasteiden rakentamiseen, pukujen ompeluun ja lipunmyyntiin. Kaupunginteatterin mallissa kaikki nämä työt ovat teatterin oman henkilökunnan käsissä.

Toinen vaihtoehto olisi Pylkön mukaan kesäkauden jakaminen kaupunginteatterin ja harrastajaryhmän kesken. Kolmantena vaihtoehtona olisi myös kesäteatteritoiminta jossakin muussa paikassa kuin virallisessa kesäteatterissa, kuten Rakuunamäellä ja toisaalla Linnoituksessa ns. radiotalon takana on muutamia vuosia sitten tehtykin. Esitystoiminnan pyörittäminen paikassa, jossa ei ole olemassa olevia rakenteita vaatii kuitenkin rahallisia investointeja ja erikoisjärjestelyitä, jotka usein vievät energiaa ja resursseja varsinaiselta teatterityöltä ja esityksen valmistamiselta (Pylkkö 2009).

3.1.2 ”Lehmusten ja lastenteatterin puolustaja”

Maria Fomin on näyttelijä, ohjaaja ja teatteripedagogi, jolla on pitkä kokemus erilaisien harrastajaryhmien kanssa työskentelystä Lappeenrannassa. Linnoituksen kesäteatteriin hän on ohjannut seitsemän esitystä neljälle eri ryhmälle vuosina 2002 -

2008. Ryhmästä riippuen hän on ohjaajantyönsä ohella saattanut toimia produktioissa myös tuottajana, puvustajana, lavastajana ja erinäisenä jokapaikanhöylänä. Esimerkiksi Teatteri Tiimin kanssa työskennellessään vuosina 2007 ja 2008 hänellä oli virallinen sopimus ohjaamisesta ja pukusuunnittelusta, mutta käytännössä hän teki myös paljon tuotantoon yleisesti kuuluvia tehtäviä (Fomin 2009).

Teatteri Tiimin jäsenten kanssa työskentelyssä on Fominin mukaan ollut koko ajan vahvasti läsnä kuntouttava näkökulma. Näytelmien harjoitusajat ovat olleet pitkiä ja kokoontumiset säännöllisiä, yleensä kaksi kertaa viikossa. Kesänäytelmän harjoitukset on siis aloitettu jo hyvissä ajoin talvella ja työryhmän jäsenet sitoutettu näin mukaan tuotantoon aktivoimalla heidät säännölliseen toimintaan. Tulokset ovat olleet palkitsevia: moni sellainen henkilö, joka olisi ehkä muuten jäänyt vain kotisohvalle katsomaan telkkaria, on saanut itselleen työpaikan tai päässyt opiskelemaan. Tavoitteena ei siis ole pelkästään hyvä teatteriesitys, vaan ennen kaikkea työryhmäläisten rohkaiseminen sekä itsetunnon kasvattaminen.

Myös Fomin puhuu yhteisöllisyydestä valtavana voimavarana nimenomaan harrastajateatterissa. Harrastaja on useimmiten valmis toimimaan yhteiseksi hyväksi ja tekemään sellaisiakin asioita, jotka eivät hänelle kuulu, vaikkapa keräämään roskaa ja lakaisemaan näyttämöä, levittämään julisteita yms. Kääntöpuolena saman asian voi myös kokea raskaaksi, siten että joutuu tekemään kaikkea eikä saa vain keskittyä yhteen asiaan. Näin voi käydä helposti etenkin sellaisissa tuotannoissa, joissa ei ole mukana omaa tuottajaa. Kokemattomalle harrastajalle saattaa myös tuottaa ongelmia hahmottaa itsensä osana kokonaisuutta, se että on tärkeä vaikka oma rooli olisi-kin vaikkapa repliikkien määrällä laskettuna pieni.

Kesäteatteritoiminnan siirtymisen kaupunginteatterille Fomin kokee mielenkiintoisena ja yhtenä vaihtoehtona monien joukossa. Ajoituksen suhteen Fominilla on samat mietteet kuin Marja Pylköllä: harrastajateatterilainen ei ole uusien tilojen arvoinen. Fomin suree myös remontin tieltä kaadettujen vanhojen lehmusten kohtaloa ja kokee, ettei kulttuurihistoriallisesti arvokasta ympäristöä ole kunnioitettu riittävästi uutta kesäteatteria suunniteltaessa (Fomin 2009).

Fominin mielestä ihanteellisin tuotantomalli kesäteatterissa olisi yhdistysvetoinen, KESYn edustama puoliammattiteatterin malli. Paitsi että KESYllä on laajat yhteydet alueen harrastajiin, se voisi myös tarjota niillekin henkilöille mahdollisuuden osallistua toimintaan, jotka eivät välttämättä halua näytellä vaan tehdä jotain muuta tuotantoon liittyvää. Fomin luovuttaisi kesäteatterin kiinteistön hallinnan myös kokonaan KESYlle, jolloin yhdistyksellä olisi valta päättää tilojen käytöstä ja mahdollisesta jakamisesta eri ryhmien kesken. Ammattiteatterin tuotantomallia Fomin kritisoi siitä syystä, että kesäteatteri verrattuna kaupunginteatteriin ja sen jähmeään byrokratiaan on täysin eri maailma, joissa samat lainalaisuudet eivät vain päde. Fomin toivoo, että kesäteatterin sijasta kaupunginteatteri keskittäisi energiansa pääasiallisen ohjelmistonsa suunnitteluun, muun muassa tarjoamalla taiteellisesti kunnianhimoisen ohjelmiston lisäksi myös lastenteatteria ja suurelle yleisölle tarkoitettuja kepeitä ja viihdyttäviä esityksiä.

Fomin näkee kuitenkin yhteistyön kaupunginteatterin kanssa myös olennaiseksi osaksi yhdistysvetoista puoliammattiteatterin mallia. Yhteistyön muotoja voisivat olla mm. pukujen ja tarpeiston lainaus ja myös kaupunginteatterin henkilökunnan ”lainaaminen”, esimerkiksi lavastamon työntekijät voisivat auttaa kesäteatterin lavasteiden rakennuksessa jos heidän työaikansa antaisi myöten.

Myös Fominin mielestä kesäteatteriin mahtuisi useampi kuin yksi näytelmä kesässä, mikäli ne vain olisivat erilaisia, esimerkiksi lastenteatteri/koko perheen esitys vs. aikuisten komediahupailu. Fomin näkee kesäteatterin tehtävän paitsi viihdyttävänä, myös sivistävänä: se voi toimia porttina teatteriharrastukseen ja houkutella tutustumaan syvemmin kyseiseen taiteenlajiin. Kesäteatterinkin tehtävä on tarjota elämyksiä eikä vain rahastaa. Ohjelmistosuunnittelussa ei saa olla läsnä pelkästään matkailullinen näkökulma ja pääsylippujen hinnat tulisi pitää niin huokeina, ettei kesäteatteri tuleminen olisi kiinni katsojan maksukyvystä. Jos kaupunginteatteria ajatellaan kaupunkilaisten olohuoneena, niin kesäteatteri on vastaavasti kesäterassi, jonne tulisi olla helppo poiketa (Fomin 2009).

3.2 Puoliammattilaisteatterin tuotantomalli

Puoliammattilaisteatterin mallissa, jota myös sekateatteriksi kutsutaan, on nimestään huolimatta enemmän yhtäläisyyksiä harrastajateatteriin kuin ammattiteatteriin. Valta-

osa työryhmän jäsenistä on tässäkin mallissa mukana talkootyöläisinä eli ilman palkkaa, tai korkeintaan kulukorvauksilla. Palkattuja työntekijöitä ovat yleensä vastuullisissa asemissa olevat henkilöt, kuten tuottaja, ohjaaja ja skenografi eli näytelmän lavastuksesta ja/tai puvustuksesta vastaava henkilö ja heidän lisäksi myös muutama (1-4) ammattinäyttelijä sekä mahdollisesti ammattimuusikko tai –muusikoita.

Ammattilaisten mukanaolo nostaa näytelmän profiilia paitsi ulkoisesti myös sisäisesti: niminäyttelijöitä voidaan käyttää hyödyksi markkinoinnissa mutta heidän läsnäolonsa kannustaa myös harrastajia petraamaan omaa suoritustaan. Hyvä ammattiohjaaja on myös ryhmädynamiikan ja esityksen kannalta erittäin tärkeä henkilö, samoin kuin ammattiskenografi joka tuo esityksen visuaalisen ilmeeseen tarvittavaa ryhtiä ja laadukkuutta. Ammattitaitoinen tuottaja taas varmistaa sen, että taiteellinen työryhmä saa rauhassa keskittyä omaan työhönsä, joutumatta kantamaan huolta tuotannollisista asioista, kuten rahoituksesta, markkinoinnista ja tiedottamisesta.

Mitä enemmän tuotannoissa on palkattua henkilökuntaa, sitä suuremmiksi myös kulut nousevat. Tämä tarkoittaa myös sitä, että puoliammattilaistuotannoissa katsojavoite on yleensä korkeammalla kuin puhtaasti harrastajapohjalta tuotetuissa esityksissä. Vertailun vuoksi voidaan karkeasti arvioiden todeta, että jos harrastajateatterissa hihkutaan riemusta 3000:n katsojan rajapyykin täytyessä, ollaan puoliammattiteatterissa saavutettu vasta puolet katsojavoitteesta ja ammattiteatterissa neljäsosa. Tavoitteet vaihtelevat toki produktioiden suuruuden mukaan ja oma tärkeä vaikutuksensa on tietenkin myös mahdollisilla avustuksilla ja sponsorituloilla. Pääsylipputulot ovat kuitenkin puoliammattiteatterissakin yleensä pääasiallinen tulonlähde, ja esimerkiksi KESYn tuotannoissa niiden osuus kokonaisbudjetista oli keskimäärin 90 - 95 prosenttia.

Puoliammattiteatterin tuotantomallia puhtaimmillaan on Linnoituksen kesäteatterissa edustanut Lappeenrannan Kesäteatteriyhdistys KESY ry. Myös Lappeenrannan Teatterikerhon tuotannot kuulunevat tämän otsikon alle, vaikka toiminta täyttääkin jollain osin myös ammattimaisen teatteritoiminnan tunnusmerkit.

3.2.1 ”Intohimoinen tienraivaaja vesisateessa”

Leila Väisänen on lappeenrantalaisen Taidekoulu Estradin entinen rehtori, harrastajanäyttelijä sekä Lappeenrannan Kesäteatteriyhdistys KESY ry:n perustajajäsen. Hän on työskennellyt myös tuottajana yhdistyksen kesänäytelmissä vuosina 1998-2002. KESY perustettiin vuonna 1997 tarkoituksenaan palauttaa ammattimainen kesäteatterin tuottamistapa Linnoitukseen, eräänlaisena vastalauseena kesäteatterissa edellisinä vuosina nähdylle monenkirjaville ja -tasoisille esityksille. Tuotantomalliksi valikoitui itsestään selvänä puoliammattiteatterin malli, koska ammattilaisten lisäksi myös harrastajat haluttiin mukaan toimintaan. Tämä oli myös taloudellisesti järkevin tuotantomalli, koska palkkionmaksu kaikille työryhmän jäsenille olisi helposti kaatanut yhdistyksen talouden (Väisänen 2009).

Yhdistyksen neitsytproduktio kesällä 1998 oli kunnianhimoinen aloitus: suurelle yleisölle ennestään tuntematon kantaesitys *Mustasukkaisuutta*, neljä ammattinäyttelijää ja bändi. Liikenteeseen lähdettiin vaatimattomalla, Lappeenrannan Teatterikerhon tarjoamalla 5000 markan pesämunalla, mutta riskinotto kannatti. Erittäin kylmästä ja sateisesta kesästä huolimatta esitys pääsi 5000:en katsojan turvin taloudellisesti omilleen, ja Lappeenrantaan oli syntynyt uusi, intoa puhkua ja vakavasti otettava teatteriryhmä.

Vaikka teatteriyleisö otti KESYn omakseen, kaikki eivät suhtautuneet tulokkaaseen yhtä suopeasti. Väisänen mainitsee Lappeenrannan kaupungin vähäisen tuen olleen iso pettymys. Yhdistyksen aktiivit odottivat saavansa kaupungilta positiivista vastakaikua juuri ammattilaisuusnäkökulman vuoksi, mutta niin taloudellinen kuin henkinenkin tuki jäivät jo ensimmäisenä toimintakautena erittäin vaatimattomiksi, eivätkä sieltä juuri nousseet myöhempienkään toimintavuosien aikana. Selkeäksi epäkohdaksi nousi muun muassa se, että kesäteatteritilojen käyttöoikeus piti hakea erikseen jokaiselle toimintakaudelle, mikä osaltaan heikensi mahdollisuuksia toiminnan pitkäjänteiseen kehittämiseen.

Puoliammattilaisteatterin mallin hyväksi puoliksi Väisänen mainitsee ryhmälähtöisen työskentelytavan ja siitä syntyvän vahvan yhteisöllisyyden. Kun tarve ja halu tehdä teatteria ovat lähtöisin tekijöistä itsestään, syntyy paitsi laadukasta, myös omaperäis-

tä ja ”meidän näköistä” teatteria joka viihdyttää ja koskettaa katsojaansa. Tämä on näkynyt myös KESYn näytelmävalinnoissa: on haluttu tehdä ensisijaisesti sellaisia näytelmiä, joista itse tykätään ja vasta sen jälkeen mietitty, mikä niissä on se juttu jolla yleisö saadaan katsomoon.

Väisänen on myös vahvasti sitä mieltä, ettei puoliammattilaisteatterin malliin perustuva ryhmä voi perustaa väkisin. Tällainen ryhmä syntyy nimenomaan tahdosta ja tarpeesta tehdä teatteria ja siitä, että riittävän moni henkilö jakaa tuon saman intohimon ja haluaa työskennellä, vaikka sitten palkatta, yhteisen päämäärän eteen. Vastaavasti tuotantomallin huonoihin puoliin kuuluu sen kuluttavuus. Kaikki eivät jaksaa painaa montaa kesää putkeen pelkän intohimon voimalla, ja työryhmän säännöllinen uusiutuminen onkin Väisäsen mielestä elinehto toiminnan jatkuvuudelle. Väisänen näkee myös tuottajan uupumisen yhtenä riskitekijänä. On tunnettava omat rajansa ja se, kuinka suureksi tuotantoa pystyy paisuttamaan jotta se pysyisi vielä yhden ihmisen hallinnassa. Kun työ on intohimo ja työkaverit myös parhaita ystäviä, tekee helposti enemmän kuin varsinaiseen työaikaan ja omiin hommiin kuuluisi. Vastuun jakaminen vaikkapa työparin tai työryhmän kesken voisi olla yksi ratkaisu.

Uutisen kesäteatterituotannon siirtymisestä kaupunginteatterille Väisänen otti vastaan hyvin tyynesti. Aikaa omista kesäteatteriproduktioista oli vierähtänyt jo useampi vuosi eikä asia ollut hänelle enää niin henkilökohtainen. Tuotantovastuun siirtymisen ajoittaminen kesäteatterin remontin yhteyteen herätti Väisäsessä hieman ihmetystä, toisaalta päätös oli helppo ymmärtää. Väisänen odottaa mielenkiinnolla, mihin suuntaan kaupunginteatteri aikoo kesäteatteritoimintaa viedä. Suomessa parhaiten menestyvät kesäteatterit ovat yleisesti ottaen hyvin markkinavetoisia: näytelmävalinnat ovat musiikkipitoista, kevyttä hömppää ja päärooleissa televisiosta tuttuja naamoja. Lappeenrannan linjan tulee toki määräämään se, mitä kesäteatterilta odotetaan, onko se ensisijaisesti matkailuvaltti vai voiko sillä olla muutakin arvoa. Väisäsen mielestä lähtökohta kaupunginteatterin tuotannolla on joka tapauksessa erilainen kuin vaikkapa KESYllä, ja se myös vaikuttaa lopputulokseen. Tekeminen ei lähde ryhmästä itsestään eli yhteisöllisyys puuttuu lähtökohtaisesti, mikä ei silti tarkoita sitä, ettei ryhmästä voisi muodostua tiivis porukka jolla on vahva keskinäinen yhteys.

lhanteellisimmaksi tuotantomalliksi Väisänen valitsee yhdistysvetoisen puoliammattilaisteatterin mallin, siten että kaupunki olisi sitoutunut tukemaan tuotantoja taloudellisesti ja pitkällä tähtäimellä, maksamalla esim. ympärivuotisen, kokopäiväisen tuottajan palkan. Väisänen näkee jatkumon ja kaupungin tuen elintärkeänä toiminnan kehittämisen kannalta. Tappiotakuuta Väisänen pitää hyvin kaksipiippuisena asiana, joka alkaa helposti toteuttaa itseään jos sellainen kerran myönnetään. Rajoitettuna tosin sekin voisi toimia, ja poistaisi osaltaan riskitaakkaa kesäteatteria tuottavan tahon harteilta (Väisänen 2009).

3.3 Ammattiteatterin malli

Ammattiteatterin mallilla tarkoitetaan tässä yhteydessä ammattijohtoista teatterituotantoa, jossa kaikki työryhmän jäsenet ovat palkallisessa työsuhteessa tuotannosta vastaavaan tahoon, Linnoituksen kesäteatterin tapauksessa siis Lappeenrannan kaupunginteatteriin. Ammatillisuudella viitataan tässä tapauksessa enimmäkseen hallintoon ja vastuullisessa asemassa oleviin työryhmän jäseniin, sillä kaikilta työntekijöiltä ei varsinaisesti edellytetä teatterialan ammattitutkintoa, työkokemusta kylläkin ja harjaantuneisuutta alalle. Votkaturistien yhteydessä voi vaikkapa mainita sen, että äänimiehenä työskentelee nuoriso-ohjaaja, tarpeistonhoitajana vartija ja näyttelijöinä mm. libristi, medianomi, sosionomi sekä painopinnanvalmistaja.

Votkaturisteissa teatterialan ammatillaisia ovat hallintohenkilökunnan (tuottaja, taluspäällikkö, teatterinjohtaja, markkinointipäällikkö, teatterisihteeri) lisäksi ohjaaja, kolme näyttelijää, muusikko, lavastaja ja lavastuksen toteuttajat, pukusuunnittelija ja puvustuksen toteuttajat sekä lipunmyyjät. Heistä osa on ns. keikkatyöläisiä eli produktiokohtaisessa työsuhteessa ja osa kaupunginteatterin vakituista tai määräaikaisista henkilökuntaa. Koska kaikki työryhmän jäsenet ovat palkallista työvoimaa, ovat palkkakulut huomattava osa budjettia ja vaikuttavat sen suuruuteen merkittävästi.

Kaikissa kolmessa tuotantomallissa merkittävin tulonlähde ovat pääsylipputulot, ja ammattiteatterissa tämä vaikuttaa luonnollisesti myös katsojatavoitteeseen, joka on pakostikin korkeammalla kuin vaikkapa pienen budjetin harrastajaryhmällä. Kaupunginteatterilla ei myöskään kunnallisena taidelaitoksena ole mahdollisuutta hakea toi-

mintaansa avustuksia esim. säätiöiltä ja taidetoimikunnilta, mitkä taas saattavat olla yhdistyspohjaisille tuotannoille tärkeä tulonlähde.

3.3.1 ”Läänintaiteilija perustusten valajana”

Minna Pirilä-Martti on Etelä-Karjalan lastenkulttuurikeskus Metkun toiminnanjohtaja, joka alkuvuoteen 2009 saakka työskenteli Kaakkois-Suomen Taidetoimikunnan palveluksessa näyttämötaiteen läänintaiteilijana. Tärkeä osa hänen työtään oli harrastajateatteritoiminnan kehittäminen Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson alueella. Työnsä puolesta hän oli mukana käynnistämässä kaupunginteatterin kesäteatterituotantoa, mutta jättäytyi produktiosta pois jo maaliskuussa 2009 uusien työtehtäviensä vuoksi (Pirilä-Martti 2009).

Pirilä-Martin mukaan alkusysäyksen keskustelulle kesäteatterituotannon siirtymisestä kaupunginteatterille antoi päätös Linnoituksen kesäteatterin remontista. Kallis ja mit-tava remontti nähtiin päättäjien taholta otolliseksi paikaksi eräänlaiselle profiilinnostol-le ja mahdollisuudeksi nostaa Lappeenrannan Linnoituksen kesäteatteri merkittäväk-si matkailukohteeksi. Kaupunginjohtaja Seppo Miettinen esitti mielipiteensä siitä, että mittavan satsauksen uusiin tiloihin tulisi näkyä myös esitysten laadussa ja taiteelli-nessa tasossa (Kukkola 2007). Tässä kohtaa kaupunginteatterin ja laadun välille ve-dettiin yhtäläisyysmerkki.

Lappeenrannan kaupungin silloinen kulttuuritoimenjohtaja Heikki Timonen pyysi Piri-lä-Martilta alustavaa selvitystä erilaisista ammattimaisen kesäteatterin tuotantomal-leista. Kartoittaessaan Suomen ammattijohtoisia kesäteattereita hän havaitsi suu-rimman osan olevan toimintapohjaltaan yhdistysmuotoisia, joko puhtaasti ammatti-lais- tai puoliammattilaismalleja. Yhdistykset ovat rakenteeltaan erilaisia, esim. yhdis-tysten yhdistyksiä joissa on siis jäsenenä useampi yhdistys, mutta yhteistä niille on kaupungin mukanaolo, joko niin että kaupunki on yhtenä jäsenenä tai muuten tuke-massa toimintaa. Lisäksi Suomesta löytyy täyskunnallisia kesäteattereita, mm. Imat-ralta ja Raumalta, joissa kesäteatteriproduktio on osa teatterin ohjelmistoa ja mahdol-listaa siten oman henkilökunnan täysipainoisen käyttämisen myös kesäteatterissa. Talon oma henkilökunta pitää siis kesälomansa kesäteatterikauden ulkopuolella joko

keväällä tai syksyllä. Näissäkin kesäteattereissa käytetään myös vierailevaa työvoimaa, kuten nimekkäitä näyttelijöitä joiden uskotaan olevan merkittävät vetovoimatekijä.

Niin sanottu Lappeenrannan malli, jossa kesäteatteri toimii kaupunginteatterin sisällä omana yksikkönään, ei ole sellaisenaan käytössä missään muualla Suomessa. Läheinen sukulainen tälle mallille löytyy Mikkelin Teatterista, joka tosin ei ole kunnallinen taidelaitos vaan kannatusyhdistyksen ylläpitämä teatteri. Myös Mikkelissä kesäteatterilla on oma tuottaja ja pääosa kesäteatterin henkilökunnasta palkataan teatterin ulkopuolelta. Talon omaa henkilökuntaa käytetään mm. puvustuksen ja lavastuksen suunnitteluun ja valmistukseen (Pirilä-Martti 2009).

Toimivin tuotantomalli Linnoituksen kesäteatterissa voisi Pirilä-Martin mukaan olla mikä tahansa, kunhan se vetää yleisöä, tuottaa voittoa ja tarjoaa yleisölle sellaista mitä se haluaa nähdä. Kaupunginteatterin malli on ensimmäisenä toimintakautenaan osoittautunut menestyksekkääksi joten sillä tiellä lienee aiheellista pysyä, ainakin toistaiseksi. Vaihtoehtona kaupunkiorganisaation alaisuudelle Pirilä-Martti näkee yhdistyspohjaisen ammattiteatterin tuotantomallin, jossa olisi ympärivuotisesti palkattu toiminnanjohtaja sekä yksi tai useampi tuottaja. Näin vältettäisiin vastuun ja työtehtävien kasautuminen yhden ihmisen niskaan. Tässäkin mallissa kaupungin taloudellinen tuki on ensiarvoisen tärkeää. Pirilä-Martti heittää ilmaan myös villin idean kesäteatteritoiminnan ulkoistamisesta: tuottava taho voitaisiin valita tarjouskilpailun perusteella eli kaupunki hankkisi esitykset kesäteatteriin ostopalveluna.

Pirilä-Martti näkee kuitenkin kesäteatterilla muutakin arvoa kuin pelkän viihdyttämisen: sillä on tärkeä rooli myös paikallisten tarinoiden välittäjänä ja sen tulee olla sidoksissa ympäristöönsä, sen historiaan ja kulttuuriperintöön. Esimerkkinä Pirilä-Martti mainitsee lappeenrantalaislähtöisen kirjailijan Laila Hirvisaaren, jonka romaaneista dramatisoituja näytelmiä on esitetty Imatran kesäteatterissa ja joita hän soisi näkevänsä Lappeenrannassakin. Paikalliset harrastajanäyttelijät tulisi myös pitää toiminnassa mukana ja huolehtia siitä, että mahdollisimman moni halukas pääsisi mukaan näyttelemään, mm. kierrättämällä harrastajia siten että peräkkäisinä kesinä olisivat eri henkilöt mukana.

Ajatusta useammasta näytelmästä yhden kesän aikana Linnoituksen kesäteatterissa Pirilä-Martti pitää huonona. Kesä on hänen mukaansa liian lyhyt pilkottavaksi kahden tai useamman ryhmän kesken. Sen sijaan pienimuotoisemman esityksen valmistaminen johonkin muuhun paikkaan, esimerkiksi Rakuunamäelle olisi hänestä järkevämpää (Pirilä-Martti 2009).

4 TUOTTAJAN MERKITYKSESTÄ KESÄTEATTERISSA

Suomalaisella kesäteatteritoiminnalla on pitkät perinteet, kun taas vastaavasti tuottajan ammattinimike on verrattain nuori. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, ettei tuottajia olisi aikaisemmin ollut: he ovat vaikkapa olleet niitä nuorisoseurojen aktiiveja, toimeen tarttujia jotka ottavat hoitaakseen asioita ja kantavat vastuuta muuta työryhmää enemmän. Maailman muuttuessa yhä markkinakeskeisempään suuntaan ovat teatterit, myös harrastajateatterit, seuranneet perässä. Niihin suhtaudutaan yhä enenevässä määrin tuotantolaitoksina, etenkin teatterin julkisten tukijoiden eli kuntien ja valtion toimesta. Toimintaa ei voi pyörittää vain avustusten varassa, vaan kuluille on saatava katetta myös omalla toiminnalla. (Hauru 2007.)

Yhteistä useimmille kesäteatterituotannoille on se, että työryhmä kasataan usein vain tiettyä produktiota varten. Mitä ammattimaisempaa toiminta on, sitä lyhytaikaisempia ovat myös produktiot: harjoitusaika on lyhyt ja esitykset niputettu tiiviiseen pakettiin. Myös lavasteet ja puvut toteutetaan ripeällä aikataululla. Harrastajapuolella taas on mahdollista edetä verkkaisemmin; kesänäytelmän harjoitukset saatetaan aloittaa jo ennen joulua esimerkiksi viikoittaisilla kokoontumisilla ja pukujakin voidaan alkaa suunnittelemaan heti kun roolitus on kasassa. Ammattiteatterissa kesäteatterituotantojen aikatauluihin vaikuttaa luonnollisesti muu esitystoiminta sekä vierailevien taiteilijoiden ja henkilökunnan aikataulut: kesäteatteriin päästään keskittymään vasta kun viimeinenkin talvikauden ensi-ilta on paketissa. Tuotannon suunnittelu, tiedottaminen ja markkinointi on toki aloitettu jo hyvissä ajoin edellisen vuoden puolella.

Sirpaleisissa tuotannoissa, kuten kesäteatterissa, tuottajan rooli työryhmää koossapi-tävänä liimana mielestäni korostuu. Tuotantomallista ja työryhmän rakenteesta riip-puen rooli voi vaihdella suurestikin. Tuottaja-ohjaaja Jukka Hytti on löytänyt teatteri-

tuottajalle neljä erilaista roolia: *yleisorganisaattori*, *aikatauluttaja*, *projektiveturi* sekä *teatterintuntija*. Nämä kaikki roolit tulee tuottajan hallita ja työtehtävästä riippuen olla valmis myös nopeisiin roolinvaihdoksiin (Hytti 2005).

Yleisorganisaattori lienee se, mitä useimmille ensimmäisenä tulee tuottajasta mieleen. Hän hallitsee tiedottamisen, markkinoinnin ja myyntityön, osaa laatia budjetin, toimia työnjohtajana sekä tuntee lupa-asioiden ja sopimusviidakon kiemurat. Joka lajissa ei tosin yleisorganisaattorikaan voi olla mestari. Vastaavana tuottajana toimiminen ja työssä jaksaminen edellyttää käsitystä siitä, mitkä työt kannattaa tehdä itse ja mitkä teettää toisilla. Työnjako ei ole vastuun pakoa, vaan johtamistaito ja työn jakaminen ovat hyvin keskenään toimeen tulevia kaksoissisaria (Hytti 2005).

Aikatauluttaja suunnittelee paitsi oman työnsä, myös koko produktion etenemisen aikataulun eli tuotantosuunnitelman: kuka tekee, mitä ja milloin? Suunnitteluvaiheessa koko työryhmän tiivis yhteistyö on keskiössä: ennen harjoitus- ja näytöskalenterin laatimista on oltava tiedossa mm. näyttelijöiden mahdolliset esteet. Tuotantosuunnitelma nojaa vahvasti tiedotus- ja markkinointisuunnitelmaan sekä budjettiin. Tuottaja myös valvoo suunnitelman toteutumista ja aikataulussa pysymistä, reagoiden mahdollisiin muutoksiin tarvittaessa nopeastikin (Hytti 2005). Tuottajan tulee siis olla myös fyysisesti läsnä siellä missä tapahtuu: harjoituksissa, lavastamossa ja ompelimoissa jotta mahdolliset pulmatilanteet ja ongelmat saadaan selvitettyä tuoreeltaan. Tämä ei tarkoita toisten töiden jatkuvaa käyttämistä vaan tervettä, työhön olennaisena osana kuuluvaa kiinnostusta siihen, missä mennään. Tuotantopalaverit ovat toki tärkeitä prosessin aikana, mutta kahvipöydän ääressä eivät välttämättä kaikki tärkeät asiat tule aina esiin tai muistua mieleen.

Projektiveturina toimivan tuottajan työ alkaa parhaimmillaan siitä, että tuottaja on mukana jo produktion ideointivaiheessa sekä päättyy viimeisen esityksen jälkeisiin pyykinpesuihin ja lopputilityksiin, ellei toisin ole sovittu. Projektin peruskuviossa edetään ideasta tuotantopäätöksen, suunnittelu- ja harjoitteluvaiheen kautta ensi-iltaan ja esityksiin sekä projektin päättämiseen. Alkusysäyksen jonkin tietyn näytelmän ottamiselle tuotantoon antaa yleensä joko teatterin ohjelmistosuunnittelusta vastaava taiteellinen johtaja tai henkilökunnasta koostuva taiteellinen jaos tai tuotannosta vastaavan

yhdistyksen/yhteisön hallitus. Tuottajan työ alkaa viimeistään siitä, kun tuotantopäätös on tehty (Hytti 2005).

Teatterintuntija ymmärtää, että teatterissa johtaminen on riittävien työskentelyolosuhteiden eli työrauhan luomista. Tuottajan työhön kuuluu olennaisena osana johtaminen: hänen pitää osata hallita kriisejä, ratkoa ristiriitoja sekä kyetä ottamaan vastuuta ja tekemään päätöksiä. Olennaista on teatterin tekemisen prosessin ymmärtäminen. Teatterin tekemisessä pitää pystyä sietämään virheitä ja epävarmuutta, turhia kokeiluja sekä tietynlaista kaaosta (Hytti 2005). Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että kehtään työryhmän jäsentä, taiteilijaa tai ei-taiteilijaa, tulisi loputtomasti ymmärtää. Jos hommat eivät hoidu, on tuottajan tehtävänä viime kädessä suorittaa kurinpalautus.

Kaikille näille rooleille yhteistä on tuottajan ja ohjaajan välinen tiivis yhteistyö. Ohjaaja on koko työyhteisön hengenluoja, tuottaja puolestaan sen paras mahdollinen ylläpitäjä. Raskaskin kuorma kevenee kaksin kannettaessa (Hytti 2005).

Seuraavissa kappaleissa käsitellään tuottajan työnkuvaa kesäteatterin eri tuotantomalleissa ja tarkastellaan niiden yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia eri roolien valossa.

4.1 Tuottajana harrastajateatterissa

Yhä useamman harrastajateatterin riveissä toimii nykyään myös teatterialan ammattilaisia. Ammattiohjaaja on jo pitkään ollut tuttu näky työryhmissä ja vähitellen on havahduttu myös tuottajan tarpeellisuuteen, etenkin isommissa produktioissa. Ammattitaitoisen tuottajan palkkaaminen on varsinkin pienille teattereille suuri taloudellinen satsaus, joka kuitenkin maksaa useimmiten itsensä moninkertaisesti takaisin (Ylätaalo 2006).

Mihin tuottajaa sitten erityisesti harrastajateatterissa tarvitaan? Eivätkö nimenomaan harrastajaryhmät ole pullollaan aktiivisia kansalaisia, jotka ottavat ilomielin vastuuta kantaakseen ja hoitavat juoksevat asiat oman työnsä ohessa tuossa tuokiossa? Kyllä ja ei. Tekijöitä hanttihommiin ja talkoisiin löytyy yleensä harrastajaporukasta melko helposti, mutta toiminnan organisointi ja kokonaisvastuu on aiheellista jättää osaaviin

käsiin. Ennen kuin kiirehtii laittamaan työpaikkailmoitusta Helsingin Sanomiin, kannattaa muistaa, että tällainen henkilö saattaa hyvinkin löytyä jo omasta porukasta. Ammatillista koulutusta ei pidä missään tapauksessa väheksyä, mutta olennaisinta tuottajalle on kuitenkin kyky organisoida ja kantaa vastuuta sekä halu tehdä töitä yhteisen hyvän eteen ja olla aidosti innoissaan työn alla olevasta produktiosta. Kun nämä vaatimukset täyttyvät, päästään jo pitkälle. Valitaan tuottaja sitten yhteisön sisältä tai sen ulkopuolelta, tärkeää on että hän saa työstään kaikkia osapuolia tyydyttävän korvauksen ja että koko työryhmälle on alusta asti selvää, mitä tuottajan työhön kuuluu ja mitä ei. Edes jonkinlaiset raamit on hyvä olla olemassa, vaikka harrastajateatterin tuottaja monesti päätyykin tekemään enemmän kuin työsopimus velvoittaisi, etenkin jos tuottaja tulee yhteisön sisältä. Työstä tulee helposti elämäntapa ja toisinpäin, eikä siinä ole mitään pahaa niin kauan kuin tunnistaa jaksamisensa rajat.

Kesäteatterituotannon näkökulmasta harrastajateatterin tuottajan työssä näyttäisivät painottuvan yleisorganisaattorin sekä aikatauluttajan roolit. Työryhmäläisillä on useimmiten teatteriharrastuksen lisäksi muutakin elämää ja veloituksia kuten leipätyö, joten esimerkiksi harjoitus- ja esitysaikataulujen yhteensovittaminen voi olla toisinaan melkoista palapelin rakentamista. Ehdoton plussa harrastajateatterin tuottajan työssä on apu-työvoiman suhteellisen helppo saatavuus: työryhmäläiset ovat yleensä valmiita osallistumaan vaikkapa julisteiden ja flyereiden jakeluun. Yksi saattaa luovuttaa ullakkonsa aarteet korvauksetta puvuston ja tarpeiston käyttöön ja toinen nikkaroida lavasteet pystyyn iltapuhteina muutaman vapaalipun hinnalla.

4.2 Tuottajana puoliammattilaisteatterissa

Puoliammattilaisteatterin ja harrastajateatterin tuottajan työnkuvat ovat hyvin lähellä toisiaan. Harrastajateatteria on kuitenkin mahdollista tuottaa ilman varsinaista tuottajaa, mutta puoliammattilaisryhmässä tuottaja on mielestäni eilinehto.

Puoliammattilaisteatterin tuotantomalli on vahvasti työryhmälähtöinen tuotantomalli. Kesäteatterituotannossa tuottajan rooleina korostuvatkin yleisorganisaattorin ja aikatauluttajan lisäksi projektiveturi, tuottajan ollessa vahvasti mukana jo tuotannon suunnitteluvaiheessa. Myös tuottajan taloudellinen vastuu kasvaa pelimerkkien mu-

kana ja toimivan puoliammattilaisteatterin ehdoton edellytys onkin huolellisesti laadittu budjetti, jossa on pyritty ottamaan huomioon mahdolliset riskitekijät. Kaikkien työryhmän jäsenten tulee myös vahvasti sitoutua noudattamaan annettuja raameja.

Harrastajateatterin yhteydessä mainittu aputyövoiman helppo saatavuus koskee myös puoliammattilaisteatteria. Painotuotteet lähtevät jakeluun työryhmän omin voimin ja näyttämö siistiytyy ennen esitystä hiekasta ja roskista, ilman että tehtävään täytyy erikseen nimetä vastuuhenkilöä erillisessä kriisipalaverissa. Tämä luonnollisesti poistaa paineita tuottajan harteilta ja vapauttaa hänet keskittymään produktion kannalta olennaisempiin asioihin. Markkinoinnin ja tiedottamisen osaaminen painottuvat tässäkin tuotantomallissa: vaikka produktiossa olisikin mukana myös julkkisnäyttelijöitä, ei pelkkä heidän läsnäolonsa vielä yksin riitä saamaan katsomoita täyteen.

Rajan hämärtyminen työn ja elämäntavan välillä on myös puoliammattilaisteatterin tuottajan elämässä enemmänkin sääntö kuin poikkeus. Tunteja laskien ei työtä voi tehdä, muttei myöskään itsensä uuvuttaminen palvele ketään. Delegoiminen on avainsana tässäkin tapauksessa. Olennaista tuottajan työssä onkin, tuotantomallista riippumatta, päästä irti siitä ajattelusta, että ”juuri minä osaan tehdä tämän homman kaikkein parhaiten enkä siksi voi antaa sitä kenellekään muulle”. Niitäkin töitä toki on, mutta useassa tapauksessa on kyse ainoastaan vääränlaisesta omapitäväisyydestä ja korvaamattomuuden illuusiosta.

4.3 Tuottajana ammattiteatterissa

Tuottajan työssä ammattiteatterituotannossa korostuu vahvasti teatterintuntijan rooli. Koko työryhmän ollessa palkattuina ”oikeissa” töissä myös johtajuutta kaivataan enemmän. Ihmiset ovat myös enemmän reviiritietoisia eikä omasta työnkuvasta poiketa ihan niin helposti kuin harrastaja- ja puoliammattilaisryhmissä. Ammattijohtoisessa kesäteatterissa suhtautuminen omaan työnkuvaan on kuitenkin kokemukseni mukaan joustavampaa kuin ”peruslaitosteatterimeininki”, joka on pahimmillaan sitä, ettei roskaa nosteta lattialta, jos ei työ sopimuksessa erikseen niin mainita.

Ehdottomasti parasta ammatti-/laitosteatteerissa on henkilökunnan määrä. Jokaiselle työtehtävälle on nimetty oma vastuuhenkilönsä. Harrastaja- ja puoliammattilaisteatteerissa töitä paiskineelle tuottajalle on luksusta huomata, ettei hänen enää tarvitse juosta ympäri kaupunkia haalimassa tarpeistoa tai kuskata näyttelijöiden rooliasuja talonyhtiön pesutupaan pyykättäviksi. Kun jokainen työryhmän jäsen hoitaa oman hommansa moitteettomasti, on tuottajan työ parhaimmillaan vain päältä katsomista, läsnäoloa ja kannustusta. Tuottajalle, joka on tottunut itsekin sotkemaan kätensä pesuveteen, tämä saattaa olla myös kriisin paikka.

Pelkkää ruusuilla tanssimista ei henkilökunnan keskellä sukkulointi tietenkään ole. Oman haasteensa tuottajan työlle tarjoaa yleisorganisaattorina toimiminen ja nimenomaan sisäisen tiedottamisen organisointi, se että kaikki työryhmän jäsenet ovat ajan tasalla heille kuuluvasta informaatiosta. Ohjaaja ja vierailevat näyttelijät ovat usein vieraspaikkakuntalaisia ja pelkästään tuotantopalavereiden järjestämiseen tarvitaan kohtalaisen paljon aikataulujen sovittelua. Myöskään talon sisällä, oman henkilökunnan kesken ei tieto aina kulje niin kuin pitäisi. Harjoituskauden alkaessa homma usein helpottuu, kun ihmiset ovat fyysisestikin lähellä toisiaan.

5 TOIMIVINTA MALLIA HAKEMASSA – MONTA HYVÄÄ VAIHTOEHTOA?

Tarkasteltaessa Lappeenrannan Linnoituksen kesäteatterin lähimenneisyyttä 1980-luvun alkupuolelta tähän päivään, näyttää se katsojan silmässä melko sirpaleiselta. Erilaisia ryhmiä ja tuottavia tahoja on ollut useita, ja lukuun ottamatta Lappeenrannan Teatterikerhoa ja Lappeenrannan Kesäteatteriyhdistys KESYä, niiden elinkaari on ollut lähes poikkeuksetta tähdenlennon mittainen.

Teatterikerhon pitkä tuotannollinen elinkaari selittyy suurelta osin Lappeenrannan kaupungin tarjoamalla tappiotakuulla, jonka turvin yhdistys saattoi ottaa isojakin riskejä tuotannoissaan. Avustuksen suuruus oli vuosittain noin 150 000 markkaa eli noin 25 000 euroa. Kaupungin irtisanoutuminen tappiotakuusta johti puolestaan yhdistyksen talouden välittömään notkahdukseen ja kesäteatteritoiminnasta luopumiseen 1990-luvun alussa. KESY puolestaan jaksoi pyörittää kesäteatteritoimintaa yhdeksän kesän ajan, polttoaineenaan pääasiassa yhdistyksen jäsenten palava into

kaupungin tuen jäädessä enimmillään tuhanteen euroon per tuotanto, budjetin ollessa keskimäärin noin 50 000 euroa per tuotanto.

Toisaalta kaupungin nihkeä suhtautuminen yhdistyspohjaiseen kesäteatterin tekemiseen on historian valossa ymmärrettävää: Teatterikerho otti tuotannoissaan huomattavia riskejä taloudellisiin resursseihinsa nähden ja yhdistyksen budjettisuunnittelu ja taloudenhoito oli luvalla sanoen leväperäistä. Näin ollen kaupungin rahahanojen sulkeutumisesta etenkin 1990-luvun alun lama-aikana ei ole vaikea ymmärtää.

Kesäteatteritoiminnasta Lappeenrannassa on siis puuttunut selkeä jatkumo. Halua toiminnan kehittämiseen pitkällä tähtäimellä on ollut ainakin tekijöiden taholta, mutta se on tehty mahdottomaksi mm. sillä, että tilat on pitänyt anoa yhdistysten käyttöön joka vuosi erikseen. Varmuutta seuraavan vuoden toiminnasta ei ole siis ollut. Päätöstä on perusteltu sillä, että kaupungin on tarjottava mahdollisimman monelle ryhmälle mahdollisuus tuottaa kesäteatteria Linnoituksessa. Tällä logiikalla vallien välissä on parhaimmillaan samana kesänä taiteillut peräti kolme ryhmää, jotka ovat väistämättä syöneet yleisömääriä toistensa tuotannoilta.

Kesäteatteritilojen remontoiminen ja siihen kuuluva katsomon kattaminen on selkeä merkki siitä, että Lappeenrannan kaupunki on vihdoinkin ymmärtänyt kesäteatterin arvon Lappeenrannan kaltaiselle kesäkaupungille. Tuotantovastuun siirtäminen kaupunginteatterille kertoo paitsi siitä, että tuotanto halutaan ammattimaisiin käsiin, myös halusta kehittää toimintaa ja saada siihen toivottua jatkumoa. Lappeenrannan Linnoituksen kesäteatteri halutaan ns. suuren yleisön tietoisuuteen, muiden valtakunnallisesti tunnettujen kesäteatterien rinnalle. Kysymys kuuluukin, onko kaupunginteatterin malli se jolla nämä päämäärät kaikkein parhaiten saavutetaan vai onko olemassa muitakin vaihtoehtoja?

5.1 Harrastajateatteri – yhteisöllisyys voimavarana?

Harrastajateatterin malli on viimeisin Linnoituksen kesäteatterissa käytössä ollut malli ennen vuotta 2009. Teatteri Tiimin tuottamat näytelmät *Simpauttaja* ja *Vieraas maailmas* keräsivät kumpikin noin 3000 katsojaa, mikä on melko vaatimaton luku suh-

teutettuna esim. Lappeenrannassa kesäaikaan vierailevien turistien määrään. Jos menestystä mitataan katsojaluvuilla, jyrää kaupunginteatteri *Votkaturisteillaan* harrastajat ylittämällä Tiimiläisten yleisömäärät yli viisinkertaisesti. Voiko tästä päätellä, ettei harrastajateatteri kiinnosta Lappeenrannassa yhtä laajaa yleisöpohjaa kuin ammatti-teatteri?

Suurimpien suomalaisten kesäteattereiden suosittuja ”sisäänvetotuotteita” ovat televisiosta tutut näyttelijät. Heidän mukanaolonsa helpottaa esityksen myyntiä ja markkinointia mutta lisää myös kustannuksia. Harrastajateatterilla ei tällaisiin investointeihin useinkaan ole varaa, joten jos katsojia halutaan, on esitykselle haettava vetovoimaa jotakin muuta kautta. Näytelmävalinta on hyvin olennainen asia. Tunnettu teksti auttaa jo paljon, tästä syystä simpauttajat, vaimokkeet, tukkijoet ja niskavuoret ovat kesäteattereiden vakio-ohjelmistoa vuodesta toiseen.

Poikkeuksiakin löytyy, tuoreena esimerkkinä Anjalankoskella sijaitseva Korvenkylän kesäteatteri. Korvenkylän nuorisoseuran hallinnoima harrastajateatteri teki kesällä 2009 uuden yleisöennätyksen, yli 12 000 katsojaa musiikinäytelmällä *Teuvo ja paperitaivas*. Kantaesityksen ehdoton vetovoimatekijä oli Gösta Sundqvistin Leevi and the Leavings-yhtyeen musiikki sekä paperitehtaan lakkautusuhkaa käsittelevän näytelmätekstin paikallisuus ja ajankohtaisuus. Harrastajavoimin toteutettu esitys on hyvä esimerkki siitä, ettei kassamagneetin syntyyn välttämättä tarvita isoja taloudellisia satsauksia ja julkkisnäyttelijöitä. (Korvenkylän kesäteatteri 2009).

Harrastajateatterissa, jossa rahaa ei ole paljon, markkinointi jää usein lapsipuolen asemaan. Kun tehdään töitä talkoilla, suurin osa energiasta menee helposti esityksen valmistamiseen ja markkinointi jää julisteen ja parin lehti-ilmoituksen varaan. Oikeanlaisella tiedottamisella saadaan parhaimmillaan kallisarvoista näkyvyyttä mediassa joka peittoaa tehokkuudessaan maksullisen mainonnan kuusi-nolla. Tässä mielessä ammattitaitoinen tuottaja, joka hallitsee tiedottamisen ja osaa käyttää hyödykseen ns. ilmaisen mainonnan kanavia on painonsa arvoinen kultaa etenkin pienen budjetin tuotannoille. Tuottaminen ei ole salatiedettä mutta taitoa se vaatii. Ammattitaito auttaa myös estämään loppuun palamista, mikä saattaa olla vaarana varsinkin pienissä yhdistyksissä ja ryhmissä, joissa vastuu kaatuu usein yhden ihmisen niskaan.

Tuottajan palkkaaminen Teatteri Tiimin tai Teatteri Kriisiryhmän kaltaiseen harrastajateatteriryhmään, esimerkiksi kaupungin tuella, olisi yksi ratkaisu. Kesäteatteri voisi tarjota myös harjoittelupaikan opinnoissaan edistyneelle ja teatteriorientoituneelle kulttuurituottajaopiskelijalle. Tuottajan työnkuva voitaisiin laatia aina tapauskohtaisesti, hän voisi esimerkiksi vastata nimenomaan markkinoinnista ja tiedottamisesta, mikäli muuhun organisointiin löytyisi halukkaita yhdistyksen omista aktiiveista. Tarkoituksena ei tietenkään olisi syrjäyttää ketään vaan tarjota apua erityisosaamista vaativilla alueilla sekä helpottaa taakkaa jakamalla vastuuta.

Tekijälähtöisyys ja sitä kautta tuleva yhteisöllisyys ovat ehdottomasti harrastajateatterin suurimmat voimavarat. Näytelmävalinnatkin tehdään monesti siltä pohjalta, että kaikki halukkaat pääsevät mukaan, tarvittaessa lisätään vaikka rooleja. Lappeenrannassa innokkaita harrastajanäyttelijöitä, varsinkin naisia on yleensä runsaasti tarjolla produktioihin. Joukkueurheilusta tuttu kaikki pelaa-aate on vahvasti läsnä: keskiössä on yksilön kehittyminen harrastajana ja osana yhteisöä, teatterijoukkuetta. Pitkät harjoitusajat mahdollistavat osaltaan rauhasa etenemisen. Harrastajateatterien esitykset eivät Linnoituksen kesäteatterissa ole olleet varsinaisia kassamagneetteja, eivätkä ole sellaisiksi edes pyrkineet. Tekijät itse eivät ole mitanneet esitystensä arvoa katsojaluvuilla, vaikka niidenkin suhteen on pyritty saavuttamaan asetetut tavoitteet.

5.2 Puoliammattilaisuus – tosissaan mutta sydämellä?

Toistaiseksi viimeinen puoliammattilaistuotanto Linnoituksen kesäteatterissa nähtiin kesällä 2006. Lappeenrannan kesäteatteriyhdistys KESYn *Vaimoke* ylitti kaikki tekijöidensä odotukset: näytelmän 15 esityskertaa keräsivät 5 700 katsojaa, katsojavoitteen ollessa 4 000. Vertailun vuoksi saman yhdistyksen tuottama *Tulitikkuja lainaamassa* saavutti 33:ella esityksellään vain reilut 6 000 katsojaa kahta kesää aikaisemmin. *Vaimokkeen* tuotantokulut oli vedetty niin alas kuin vain KESYn toimintaraameissa oli mahdollista: ennen keskimäärin 50 000:en euron suuruinen budjetti oli nyt kiristetty 30 000:en euroon. Palkattuja työntekijöitä olivat ainoastaan tuottaja, ohjaaja sekä scenografi, kaikki näyttelijät olivat paikallisia harrastajia (Teatteriyhdistys KESYn arkisto 2009).

Vaimokkeen yllättävä menestys osoitti sen, ettei vetovoimaiseen lappeenrantalaiseen kesäteatteriesitykseenkään välttämättä tarvita julkkisnäyttelijöitä. Näytelmävalinnalla oli varmasti tärkeä osuutensa asiaan; tuttu tarina muttei loppuun kaluttu. Ammattilaisten mukanaolo nostaa näytelmän profiilia mutta tuo myös lisäkuluja palkanmaksun muodossa, mikä taas kasvattaa riskiä ja nostaa paineita katsojatarvoitteiden suuntaan. Jos taloudellista turvaverkkoa ei ole, voivat yksi huono kesä ja yleisökato kaa-
taa teatterin talouden.

Puoliammattilaistuotannossa hienointa on se, että se yhdistää harrastaja- ja ammatti-
teatterin parhaat puolet: innostuksen ja halun tehdä enemmän kuin itselle kuuluu ja vankan ammattitaidon, joka auttaa pitämään kulkupelin tiellä tiukimmissakin kaarteis-
sa. Huonoina puolina ovat taloudellisten paineiden kasvaminen. Entinen hauska har-
rastus saattaa muuttua ryppyotsaiseksi puurtamiseksi, josta kepeys ja tekemisen
riemu ovat kaukana. Näin kävi muun muassa KESYlle, jonka aktiivit väsyivät ainai-
seen stressiin ja epävarmuuteen, niin talouden, tilojen kuin säidenkin suhteen.

Maria Fomin ehdotti haastattelussaan KESYn paluuta tuottavaksi tahoksi Linnoituk-
sen kesäteatteriin, jopa niin että yhdistys hallinnoisi myös kesäteatterin tiloja. En näe
tätä kovin realistisena vaihtoehtona. KESY tuli tiensä päähän kesäteatterin tuottami-
sen suhteen kesän 2006 jälkeen ja sen toiminta on yhä enemmän suuntautumassa
pienimuotoisten ja omaehtoisten produktioiden suuntaan. Kaupungin omistaman tilan
luovuttaminen kokonaan yhdistyksen hallintaan herättäisi myös taatusti närää mui-
den toimijoiden keskuudessa: millä varmistettaisiin se, että kaikkia halukkaita teatte-
rintekijöitä kohdeltaisiin tasapuolisesti? Kuka määrittäisi sen, mikä ryhmä ansaitsee
saada tilat käyttöönsä ja millä perusteilla?

Sen sijaan puoliammattilaisteatterin tuotantomalli jonkun toisen toimijan toteuttamana
voisi hyvinkin olla toimiva, mutta se edellyttäisi kaupungin tukea, esimerkiksi Leila
Väisäsen ehdottamaa taloudellista tukea ympärivuotisen tuottajan palkkaamiseen.
Tulee kuitenkin muistaa, että puoliammattilaisteatterin malli vaatii vahvan taustayh-
teisön ja innostuneet tekijät, sitä ei voi polkaista pystyyn väkisin. Myöskään palaami-
nen ammattiteatterin tuotantomallista puoliammattilaisuuteen ei välttämättä sujuisi
kitkatta. Teatteri tarvitsisi lahjakkaita ja sitoutuneita harrastajia toimintansa pyörittä-
miseen, joista osa olisi varmaankin niitä samoja ihmisiä, jotka nyt ovat mukana kau-

punginteatterin kesäteatterituotannossa. Saisiko näitä ihmisiä enää mukaan toimintaan, harrastamaan palkatta, kun he kerran ovat päässeet TES:n mukaisten esitys- ja harjoituspalkkioiden makuun? Heräisikö työryhmän kesken närää siitä, miksi yhdelle maksetaan palkkaa ja toiselle ei? Toisaalta, nämä asiat eivät olleet koskaan ongelma KESYn kesäteatterituotannoissa. Kokemukseni mukaan yhteisön eteen ollaan valmiita tekemään myös ilmaista työtä, niin kauan kuin itse jäädään tavalla tai toisella saamapuolelle.

5.3 Ammattilaisuus – matkailuvaltti ja katsojalukujen kasvattaja?

Lappeenrantalaisen kirjailijan Aimo Vuorisen nostalginen komedia *Votkaturistit* sai kunnian aloittaa uuden ajan – kaupunginteatterin kauden nro 3 – Linnoituksen kesäteatterissa kesällä 2009. Samaisessa teatterissa vuonna 1976 kantaesitetty näytelmä veti jälleen katsomot täyteen ja keräsi 32:ella esityksellään 16 600 katsojaa, ylittäen komeasti 10 000:en katsojan tavoitteensa.

Tällaisen menestyksen jälkeen ei ole helppoa lähteä arvostelemaan ammattiteatterin mallia Linnoituksen kesäteatterissa. Helppointa olisi todeta, että kaikki meni juuri niin kuin pitikin ja että tämä tuotantomalli on ehdottomasti kaikkein paras ja toimivin. Moni asia menikin hienosti, ellei täydellisesti. Näytelmä onnistui niin taiteellisesti kuin taloudellisestikin. Kansa vaelsi massoina katsomoon ja piti näkemästään. Työryhmän kesken vallitsi hyvä henki, yhteisöllisyyden tunne oli voimakas. Jotain on silti muuttunut.

Yksi kunnallisen taidelaitoksen, tässä tapauksessa Lappeenrannan kaupunginteatterin, tärkeimmistä tehtävistä on tarjota mahdollisimman laaja-alainen ohjelmisto josta löytyy niin sanotusti jokaiselle jotakin. Linnoituksen kesäteatterin ollessa kaupunginteatterin kolmas näyttämö, ulottuu vaatimus luonnollisesti myös varsinaisen teatteritalon seinien ulkopuolelle Linnoituksen valleille asti. Kesäteatterin ohjelmistosuunnittelussa tuskin tullaan jatkossakaan ottamaan suuria riskejä, vaan jatketaan hyväksi havaitulla, koko kansalle suunnatulla viihteellisellä konseptilla. Tuon paljon puhutun suuren yleisön olemassaolosta aika ajoin kiistellään, mutta mielestäni se on kyllä olemassa: nuo aivan tavalliset reijot ja pirjot, jotka haluavat tulla teatteriin ensisijai-

sesti viihtymään ja nauramaan eivätkä välttämättä haastamaan itseään ja omaa maailmankuvaansa. Lappeenrannan kaupunginteatterin viimeaikaisessa ohjelmistosuunnittelussa tuo kohderyhmä ei ole ollut pääosassa, lukuun ottamatta *Votkaturisteja* joka ehkä osittain juuri tästä syystä ampui täydellisesti keskelle maalia.

Etukäteen oltiin myös huolissaan harrastajien asemasta uudessa kesäteatterissa: onko estradi tästä eteenpäin varattu vain ammattinäyttelijöille? Kaupunginteatterin taholta korostettiin sitä, että harrastajien työpanosta tulnaisiin ehdottomasti hyödyntämään jatkossakin kesäteatterissa (Pullinen 2008). Ainakin *Votkaturistien* osalta lupaukset täyttyivät, esiintyjistä enemmistön ollessa harrastajia, mutta miten käy jatkossa? Ei tarvitse olla kummoinenkaan talousihme todetakseen, että päätös harrastajien ottamisesta mukaan tuotantoon on perustunut ensisijaisesti tiukkaan budjettiin. Ammattinäyttelijän, etenkin nimekkään sellaisen palkkio on moninkertainen verrattuna harrastajanäyttelijälle maksettavaan avustajanpalkkioon. Mikäli budjetti olisi sen sallinut, Linnoituksessa olisi epäilemättä nähty pelkästään ammattinäyttelijöiden voimin toteutettu esitys.

Lappeenrannan kaupunki on siis viimeinkin saanut haluamansa: esittelykelpoisen ja vetovoimaisen A-luokan kesäteatterin, jossa kansa saa mitä kansa tahtoo: kevyttä kesäviihdettä jota tähdittävät televisiosta tutut naamat. Ensimmäisen kesän yleisöryntäys kertoo sen, että tällaiselle kesäteatterille on selvästi kysyntää Lappeenrannassa ja että sillä on kaikki mahdollisuudet myös valtakunnallisesti kiinnostavaksi matkailukohteeksi. Ja miksipä ei olisi? Taloustaantumun kurimuksessa kärvistelevälle kansalle on entistä tärkeämpää sijoittaa vähät rahansa asioihin, jotka takuulla tuottavat hyvää mieltä. Esimerkkinä mainittakoon kesältä 2009 muuan katsojapalautteen antaja, joka kertoi nauraneensa ensimmäistä kertaa moneen kuukauteen. Viestin allekirjoittajana oli ”masentunut takausvelallinen Pohjanmaalta”.

5.4 ”Valitse näistä nyt sitten”

Kysyttäessä toimivinta tuotantomallia Linnoituksen kesäteatterissa, kaikki haastateltavat toivat esiin yhdistyspohjaisen hallintomallin, joka toimisi pohjana joko harrasta-

jateatterin, puoliammattilaisteatterin tai ammattiteatterin tuotantomallille. Miksi juuri yhdistysvetoinen toiminta koetaan mielekkääksi nimenomaan kesäteatterissa?

Yhdistysmuotoinen tuotantotapa tarjonnee ainakin laitosteatteria enemmän mahdollisuuksia koko työryhmälle vaikuttaa koko tuotantoprosessiin aina näytelmävalinnasta alkaen. Yhdistystoimintaan liittyy myös vahvasti yhteisöllisyys, joka koettiin tärkeimmäksi voimavaraksi nimenomaan harrastaja- ja puoliammattilaisteatterissa. Yksi selitys yhteisöllisyyden kaipuulle kesäteatterissa saattaa löytyä myös sääolosuhteista: kun ollaan luonnon armoilla ja riippuvaisia hyvistä ilmoista, muodostuu työryhmästä ikään kuin yhteinen ”taistelurintama” säiden haltijaa vastaan. Juuri tästä syystä kesäteatteri nähdään normaalista poikkeavana työympäristönä, jossa eivät päde samat lait kuin siistissä sisätyössä. Yhdistyksen koetaan mukautuvana organisaatiomuotona soveltuvan toisinaan hyvinkin jähmeää kaupunkiorganisaatiota paremmin pyörittämään toimintaa tällaisessa ympäristössä.

Merkittävä etu yhdistykselle on myös se, että se voi ottaa toimintaansa mukaan vapaaehtoistyöntekijöitä, mitä taas laitosteatteri ei voi tehdä. Yhdistyksessä talkoovuus kattaa kaikki toiminnassa mukana olevat, mutta laitosteatterissa pitää vakuutuksen piirissä olevilla olla voimassa oleva työ- tai harjoittelusopimus. Näyttelemään tai apupojaksi ei voi siis ottaa sitä innokasta, joka olisi valmis touhuamaan ilman palkkaa, ellei sitten jonkinlainen työharjoittelusysteemi ole mahdollinen. Tämä puolestaan tarkoittaa taas uusia lomakesulkeisia.

Olisiko nykyistä laitosteatterin mallia mahdollista hivuttaa yhdistysmäisempään suuntaan? Voitaisiinko kesäteatterille perustaa teatterin sisällä oma taiteellinen jaosto, joka päättäisi ohjelmistosta ja jossa olisi jäsenenä ainakin tuottaja, ohjaaja, teatterinjohtaja, talouspäällikkö, scenografi ja 1-2 tuleviin produktioihin sitoutunutta harrastajanäyttelijää. Tämä edellyttäisi myös sitä, että ohjaajan kanssa olisi tehty useamman vuoden sopimus ja näin luotu pohja toiminnan kehittämiseksi ja jatkumolle. Hienomalla termillä tätä kutsuttaneen niin sanotuksi ensemble-ajatteluksi, jossa ideana on että työryhmä säilyisi lähes samana produktiosta toiseen. Vaihtuvuutta syntyy toki väistämättä, kaikilla ei ole mahdollisuutta olla joka kesä mukana.

Missään tapauksessa en näe ihanteellisena sitäkään vaihtoehtoa, että esimerkiksi harrastajanäyttelijät tulisi tietoisesti vaihtaa joka kesä uuteen porukkaan. Todella hyviä harrastajia ei kasva joka lehmuksen oksalla ja jos henkilö itse on halukas olemaan työryhmässä mukana, olisi sulaa hulluutta näyttää hänelle ovea vain siksi, että jonkun muun vuoro on nyt päästä mukaan. Harrastajateatterissa käytössä oleva kaikki pelaa -filosofia ei sekään valitettavasti toimi ammattimaisessa kesäteatterissa. Tiiviin harjoituskauden aikana ei yksinkertaisesti ole aikaa alkaa opettamaan kenellekään näyttelijäntyön perusteita, vaan ne on jo oltava hallussa ja mielellään vähän enemmänkin.

Haastateltavat väläyttelivät myös mahdollisuutta useamman näytelmän tuottamiseen Linnoituksessa saman kesän aikana. Tästä on olemassa positiivisia kokemuksia ja näin tulee itse asiassa jälleen tapahtumaan kesällä 2010, kun Taidekoulu Estradi marssittaa kesäteatterin näyttämölle sirkuskoulun, bändikoulun ja nuorisoteatterin yhteisproduktio *Kalevalan* elokuussa, Votkaturistien esityskauden jälkeen. Olennaista on, että näytelmät ovat tarpeeksi erilaisia, kuten tässä tapauksessa, eivätkä syö toistensa yleisöpohjaa.

Tilankäytön sujuvuuden kannalta kahta produktiota enempää ei mielestäni kannata yhteen kesään sulloa. Toimiva vastapari kaupunginteatterin tuotannolle voisi olla vaikkapa lastenteatteri tai koko perheen esitys, jonka esitykset painottuisivat elokuulle, jolloin esityksiä voisi myydä myös koulu- ja päiväkotiryhmille. Näin ollen touko-kesäkuu jäisivät kaupunginteatterin näytelmän harjoituskäyttöön ja heinäkuu esityskaudeksi, jolloin päiväsaikaan esitysaikojen ulkopuolella toinen ryhmä voisi ottaa tilat harjoituskäyttöön. Taidekoulu Estradilla tuskin on resursseja ja halukkuutta jokavuotiseen kesäteatteritoimintaan, mutta lastenteatteria Linnoituksessakin tehnyt Teatteri Kriisiryhmä voisi olla potentiaalinen tuottajataho juuri tällaiselle teatteritoiminnalle.

Positiivinen ongelma Lappeenrannassa tuntuukin olevan se, että innokkaita teatterintekijöitä on reilusti enemmän kuin vaikkapa tarjolla olevia teatteritiloja. Välillä into on niin kova, että tekemiseen tarvittavat resurssit polkaistaan vaikka tyhjästä. Näin on esimerkiksi Teatteri Tiimin kohdalla, joka kesällä 2010 tuottaa musiikinäytelmän *Tangoon tarvitaan kaksi* Linnoitukseen, ei kuitenkaan kesäteatteriin vaan Linnoitusniemen kärkeen, kuvataidekoulun pihamaalle jossa ei siis ole olemassa valmiita kat-

somorakenteita tai mitään muutakaan esitystoimintaan tarvittavaa. Vaikka Linnoituksen kesäteatteri ”kaapattiinkin” ammattilaisille, ei se estä harrastajia toteuttamasta itseään ja painuvan tarvittaessa vaikka läpi harmaan kiven, jopa aivan kirjaimellisesti. Kirjoittamattomat kohteliaisuussäännöt pätevät tässäkin, esityskausi on suunniteltu siten, etteivät esitykset mene päällekkäin *Votkatulistien* tai *Kalevalan* esitysten kanssa.

Kun kerran tekijöitä riittää, niin eikö kaupungin velvollisuutena olisi tarjota kunnolliset olosuhteet ja mahdollisuudet myös harrastajateatteritoiminnalle? Ammattimaisesti tuotettu kesäteatteri kaupungin parhaalla paikalla on toki mitä mainioin matkailullinen käyntikortti, mutta sen vuoksi ei saisi uhrata harrastajien mahdollisuutta itseilmaisuun ja omaehtoiseen toimintaan. Linnoitus alkaa olla jo täyteen buukattu, mutta entäs Rakuunamäki? Alueen uusiokäytöstä ja elävöittämisestä herää keskustelua aina säännöllisin väliajoin ja onpa siellä ainakin yhtenä kesänä jopa harjoitettu kesäteatteritoimintaa. Tarjoaisiko lähes uinuva varuskunta-alue keskustan tuntumassa kaivatua lisätilaa teatteriharrastajille?

6 KAHDEN NÄYTTÄMÖN MALLI

Ehdotan Lappeenrannan kesäteatteriin keskikokoisesta laitosteatterista lainattua kahden näyttämön mallia: ”suuri” näyttämö Linnoitukseen ja ”pieni” näyttämö Rakuunamäelle, jossa olisi mahdollisuus harrastajien omaehtoiseen ja pienimuotoiseen toimintaan. Kyseessä olisi siis yhdistysvetoinen puoliammattiteatterin malli: näitä kahden kesäteatterinäyttämöä hallinnoisi yhdistys, jonka toimintaa pyörittäisivät toiminnanjohtaja sekä 1-2 tuottajaa. Yhdistyksen yhteisöjäseniä olisivat Lappeenrannan kaupunki (kaupunginteatteri sekä kulttuuritoimi), Taidekoulu Estradi sekä paikalliset harrastajateatteriyhdistykset.

Linnoituksen näyttämö toimisi nykyisen mallin mukaisesti suuren yleisön houkuttimena ja matkailullisena näyteikkunana, jonka ohjelmistosuunnittelussa noudatettaisiin pääasiassa kevyttä ja viihteellistä linjaa. Rakuunamäen näyttämö olisi avoin kokeilevammille ja marginaaliyleisölle suunnatuille esityksille tai vaikkapa lastenteatterille.

Huolellinen ohjelmistosuunnittelu olisi tämän toimintamallin a ja o: näytelmien tulisi olla tarpeeksi erilaisia, jotteivät ne veisi toisiltaan yleisöä.

6.1 Rakuunamäki teatterikäyttöön

Lappeenrannan keskustan länsipuolella sijaitsee Rakuunamäen alue, jonka tunnistaa kasarmialueeksi punatiilisistä talli- ja kasarmirakennuksista. Alueelle on rakennettu viime vuosien aikana useita uusia asuinrakennuksia, mutta paljon vanhaa on vielä nähtävillä. Osa vanhoista talleista ja muista rakennuksista on muutettu asuin- ja toimistokäyttöön ja osa rakennuksista on vielä varuskunnan käytössä. Rakuunamäki ja Linnoitus ovat Museoviraston kirjoissa niin kutsuttuja valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja alueita. Molempien osalta rakentamista ja alueiden käyttöä säädellään tiukasti niiden historiallisen ja rakennushistoriallisen arvon takia (Etelä-Karjalan museo 2010).

Jos kerran Linnoitukseen on aikanaan saanut rakentaa kesäteatterin, niin miksei sitten Rakuunamäelle? Tilaa löytyy, eikä puitakaan tarvitse kaataa näyttämörakennelmien tieltä kuten Linnoituksessa on jouduttu tekemään. Katsomon, kooltaan noin 200-300 paikkaa ja näyttämön voisi sijoittaa esimerkiksi jonkin makasiinirakennuksen tuntumaan, johon voitaisiin remontoida sosiaalitilat sekä yleisökahvio, alkuperäistä miljööstä kunnioittaen.

Rakuunamäen ollessa kulttuurihistoriallisesti arvokas kohde, sen saneeraukseen on varmaankin mahdollista saada rahoitusta myös EU:lta. Remontti voitaisiin toteuttaa hankerahoituksen turvin esimerkiksi Lappeenrannan kaupungin ja työnhakijoiden yhdistyksen yhteishankkeena, jolloin Teatteri Tiimin jäsenet olisivat myös mukana kunnostamassa tiloja omaan käyttöönsä. Näin ollen hankkeella olisi myös työllistävä vaikutus ja samalla teatterintekijät pääsisivät vaikuttamaan tuleviin tiloihinsa jo suunnitteluvaiheessa.

6.2 Yhdistysvetoinen toimintamalli

Yhdistysvetoisen toimintamallin ehdottomana edellytyksenä on, että Lappeenrannan kaupunki on vahvasti mukana tukemassa sen toimintaa, jopa sen yhtenä jäsenenä

kuten edellä on ehdotettu. Tuki voisi olla suoraa taloudellista tukea, kuten vuosittainen määräraha joka kattaisi esimerkiksi toiminnanjohtajan palkan tai välillistä tukea, kuten mahdollisuus lainata teatteripukuja korvauksetta kaupunginteatterin puvustosta tai "lainata" lavastamon puuseppää avuksi kesäteatterin lavasteiden rakentamiseen.

Toiminnanjohtajan työsuhde olisi ympärivuotinen ja kokopäiväinen ja hänen lisäksi palkattaisiin sekä Linnoituksen että Rakuunamäen näyttämöille puolipäiväiset tuottajat produktiokohtaisiin työsuhteisiin, tai yksi kokopäiväinen tuottaja, joka toimisi toiminnanjohtajan työparina ja tuottajana molemmilla näyttämöillä. Näin siksi, että toiminnanjohtaja ei jaksa yksin pyörittää koko kakkua, mutta yhdistyksen toiminnan sujumuuden ja kehittämisen kannalta on olennaista, että yhdellä ihmisellä on kuitenkin kokonaisvastuu produktioista ja käsitys siitä, missä mennään.

Linnoituksen ja Rakuunamäen näyttämöiden taiteelliset työryhmät olisivat hyvin samankaltaisia. Kumpaankin kuuluisi ehdottomasti ammattiohjaaja sekä ammattiskenografi, joka voisi mahdollisesti vastata molempien näyttämöiden puku- ja lavastussuunnitelmista. Pukujen suunnittelussa ja toteutuksessa voitaisiin tehdä yhteistyötä ammattiopiston artesaaniopiskelijoiden kanssa järjestämällä heille työharjoittelupaikkoja kesäteatterin ompelimossa tai tilaamalla pukusuunnittelu opinnäytetyönä valmistuvalta opiskelijalta. Lavastuksen toteutukseen saataisiin todennäköisesti yhdistysaktiivien lisäksi aputyövoimaa myös aikuisopiston puuseppälinjan opiskelijoista.

Linnoituksen näyttämöllä nähtäisiin kokeneiden harrastajien lisäksi 1-3 produktiokohtaisesti kiinnitettyä, valtakunnallisesti tunnettua ammattinäyttelijää. Rakuunamäen näyttelijäkaarti koostuisi pääasiassa harrastajanäyttelijöistä. Yhteistyötä voitaisiin tehdä molempien näyttämöiden osalta myös Teatterikorkeakoulun ja Tampereen yliopiston Näyttelijäntutkimuslaitoksen kanssa tarjoten harjoittelupaikkoja alan opiskelijoille, esimerkiksi silloin jos tiettyyn rooliin sopivaa harrastajaa ei omasta takaa löytyisi. Harrastajanäyttelijöiden mahdollinen palkkaus on oma kysymyksensä, mikä väistämättä nousee esiin. Järkevintä olisi yhdenmukainen käytäntö molemmilla näyttämöillä, joko niin että kaikille maksetaan tai sitten ei kenellekään. Voitaisiin toimia esimerkiksi niin, että harrastajien työpanos ostettaisiin toiselta yhdistykseltä, eli kesäteatteri maksaisi vaikkapa Teatteri Tiimille tietyn konttäsunnan siitä, että heidän väkeään on kesäte-

atterituotannossa mukana. Tiimin asiaksi jäisi tällöin sopia jäsentensä kanssa, haluavatko he korvauksen maksettavaksi itselleen rahana vai tekevätkö talkootyötä yhdistyksen hyväksi. Tällainen toimintatapa edellyttäisi harrastajilta kuulumista johonkin yhdistysmuotoiseen teatteriryhmään.

Kahden näyttämön mallin kohdalla nousee väistämättä mieleen kysymys, miten mallissa voitaisiin välttää kastijako ykkös- ja kakkosluokan kesäteattereihin: kärjistetysti ilmaistuna laadukkaaseen ammattiteatteriin ja harrastelijoiden puuhasteluun? Mielestäni vastaus tähän piilee juuri hallintomuodossa eli yhteisessä yhdistyksessä, jonka tehtävänä olisi turvata toimintaedellytykset molemmille teattereille. Linnoituksen ja Rakuunamäen näyttämöitä tulisi markkinoida mahdollisuuksien mukaan yhteisesti, ottaen huomioon myös niiden ohjelmistojen erityispiirteet. Näyttämöt tulisi asettaa samalle viivalle, ei kilpailuttaa niitä keskenään.

6.3 Teoriasta tekoihin: voisiko tällainen malli toteutua Lappeenrannassa?

Linnoituksen kesäteatterin remonttia toivottiin aikanaan pitkään ja hartaasti, parinkymmenen vuoden ajan kunnes se viimein toteutui. Lappeenranta alkoi olla yksi viimeisimpiä kesäteatterikaupunkeja, joissa ei vielä ollut katettua katsomoa. Tämä kertoo jotain päätöksenteon nopeudesta Lappeenrannan kunnallispolitiikassa.

Kun jokin päätös vihdoinkin saadaan tehtyä, niin siinä myös pysytään. Tämä koskee lähes kaikkia muita asioita paitsi bussipysäkkien sijoittelua. Niin kauan kuin Lappeenrannan kaupunginteatterilla on kiinnostusta esitystoimintaan Linnoituksen kesäteatterissa, tullaan todennäköisesti pysyttelemään nykyisessä mallissa. Mikäli teatteri joskus tulevaisuudessa ilmoittaa luopuvansa vetovastuusta, ollaan jälleen puhtaan pöydän ääressä. Tuolloin aika voisi hyvinkin olla kypsä toisenlaiselle toimintamallille.

Lappeenranta on kesäkaupunki, joka ansaitsee toimivan kesäteatterin. Lappeenranta on myös teatterikaupunki, jossa tekijät, niin harrastajat kuin ammattilaisetkin ja kaikki siltä väliltä ansaitsevat kunnolliset tilat toiminnalleen.

LÄHTEET

Fomin, Maria. Haastattelu. Lappeenranta 18.05.2009. Mänttari, Minna.

Hauru, Hanna-Leena 2007. Teatterituottamisen merkityksistä. Tampereen ammatti-korkeakoulu. Viestinnän koulutusohjelman tutkintotyö.

Hei Hoplaa! Etelä-Karjalan museon verkkonäyttely. Viitattu 02.05.2010.

<http://www3.lappeenranta.fi/museot/verkkonayttelyt/heihoplaa/sivut/opettajanopas.html>

Hytti, Jukka 2005. Teatterituottajan opas. LIKE.

Korvenkylän kesäteatteri 2009. Kotisivu. Viitattu 13.9.2009.

http://www.korvenkylankesateatteri.com/naytelmat/2009_Teuvo/aloitus.html

Kukkola, Liisa 2007. Jälkikirjoitus. Etelä-Saimaa 13.11.2007.

Kurri, Miikka 2009. Lappeenrannan Linnoituksen kesäteatterin historia, sähköpostikeskustelu. Viitattu 15.09.2009.

Lappeenrannan kaupunginteatterin arkisto 2009.

Lappeenrannan Teatterikerho ry arkisto 2008.

Pirilä-Martti, Minna. Haastattelu. Lappeenranta 24.09.2009. Mänttari, Minna.

Pullinen, Sari 2007. Kesänäyttämö kelpaa Jari Juutiselle, jos teatteri saa tuottajan ja lisärahaa. Etelä-Saimaa 13.11.2007.

Pullinen, Sari 2008. Harrastajanäyttelijät ovat uuden kesäteatterimallin perusta. Etelä-Saimaa 11.12.2008.

Pylkkö, Marja. Haastattelu. Lappeenranta 21.04.2009. Mänttari, Minna.

Teatterin tiedotuskeskus. Teatteritilastot 2008.

Teatteriyhdistys KESY ry (Lappeenrannan Kesäteatteriyhdistys) arkisto 2008.

Väisänen, Leila. Haastattelu. Lappeenranta 30.03.2009. Mänttari, Minna

Ylätalo, Nina 2006. Suomalaisen harrastajateatterin ammattimaistuminen. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kulttuurituotannon koulutusohjelman opinnäytetyö.

